

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Факультет психології

Кафедра соціальної реабілітації та соціальної педагогіки

На правах рукопису

**Музика Олена Олександрівна**

**ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ  
ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ  
СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА**

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня: магістр

за спеціальністю 231 «Соціальна робота»

галузі знань 23 Соціальна робота

за освітньо-науковою програмою «Соціальна педагогіка»

Рівень вищої освіти: другий

**Науковий керівник:**

Кандидат педагогічних наук, доцент

**Токарук Людмила Степанівна**

*Допустили до захисту в ДЕК*

Кафедра соціальної реабілітації

та соціальної педагогіки

Завідувач кафедри соціальної реабілітації

та соціальної педагогіки

**доктор педагогічних наук, професор**

**Чернуха Н.М.**

---

**Київ – 2023**

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b> .....	4
<b>РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА</b>	
1.1 Нормативно-правове забезпечення інформаційно-комунікаційних технологій в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.....	8
1.2 Визначення понять: «інформаційно-комунікаційні технології», «професійне самовизначення».....	13
1.3 Засоби ІКТ в профорієнтаційній діяльності.....	20
<b>ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ</b> .....	25
<b>РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА</b>	
2.1 Методологічні аспекти емпіричного дослідження засобів ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.....	27
2.2 Графічне відображення застосування засобів ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.....	33
<b>ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ</b> .....	39
<b>РОЗДІЛ III. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА</b>	
3.1 Аналіз результатів ефективності засобів ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.....	40

3.2 Програма занять профорієнтаційної діяльності соціального педагога із використанням засобів ІКТ.....	52
<b>ВИСНОВКИ ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ.....</b>	<b>65</b>
<b>ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....</b>	<b>67</b>
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....</b>	<b>69</b>
<b>ДОДАТКИ.....</b>	<b>77</b>

## ВСТУП

**Актуальність теми дослідження.** В останні десятиліття ринок праці та освітніх послуг в Україні розвивалися швидкими темпами, що зумовлювало необхідність активного впровадження нових інформаційних технологій в освітній простір, але воєнні дії на території України внесли корективи у процес профорієнтації учнівської молоді. Проблема профорієнтаційної діяльності соціального педагога стає все більш актуальною та затребуваною в українському суспільстві, адже сучасний професійний світ потребує кваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців.

Майбутні випускники закладів вищої освіти повинні володіти не тільки набутими soft skills (м'якими навичками), а й інформацією про використання отриманих знань у професійній діяльності, що і є головним завданням профорієнтації.

У зв'язку з постійним удосконаленням мережевих технологій та їх поширення в усі сфери життєдіяльності особистості, особливої актуальності набувають методи ефективної підготовки учнівської молоді до використання засобів ІКТ у профорієнтаційних пошуках, який сприятиме розширенню доступу до інформації про професії, ринок праці, можливості працевлаштування та навчання, створенню умов для кращого самопізнання проблемних ситуацій, а також отриманню допомоги у плануванні професійної кар'єри засобами онлайн-профорієнтації.

У Законі України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 року, № 2671-VII, одним із видів соціальної допомоги є працевлаштування у зв'язку із безробіттям та Наказі МОНУ «Положення про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти», зазначено, що завданням дуальної форми здобуття освіти є забезпечення відповідності якості освіти вимогам ринку праці з урахуванням поточних і перспективних потреб суб'єктів господарювання, важливим аспектом стає вибір того професійного

напрямку, який буде забезпечувати особистісну задоволеність працівника та розвиток економіки країни загалом.

Актуальність теми дослідження відповідає сучасним викликами у сфері профорієнтаційної діяльності соціального педагога, оскільки впровадження нових інформаційних технологій створює умови для самостійного та свідомого життєвого і професійного вибору випускників закладів середньої освіти.

Проблемами вибору молодим поколінням майбутньої професії займаються закордонні дослідники: Л. Кларке (L. Clarke) [12], Д. Гарісон [12] (D. Garrison), Н. Селвін (N. Selwyn) [4], М. Лінн (M. Linn), [51], А. Смелік (A. Smelik) [4], А. Барнс (A. Barnes) [44], А. Уоттс (A. Watts) [44], Дж. П. Самсонов (J.P. Samsonov) [52], Т. Холлуей (T. Holloway) [49].

Особливості соціально-психологічної готовності здобувачів закладів середньої освіти до свідомого вибору професії засобами ІКТ, вивчають: Н. Гончарова [6], Л. Авдєєв [1], М. Анісімов[2], В. Доротюк [6], Г. Зулунова [15], А. Мацегора [19], Б. Мирошник [20], Н. Остапчук [29], В. Підгайна[31], Л. Токарук, Н. Чернуха [28].

Актуальність і соціально-педагогічна значущість окресленої проблеми, недостатній рівень її дослідження та потреба комплексного наукового вивчення зумовили вибір теми: **«Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в профорієнтаційній діяльності соціального педагога».**

**Зв'язок магістерської роботи з науковими темами.** Магістерське дослідження виконано у межах тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка і є складовою комплексної наукової теми «Потенціал сучасної соціальної педагогіки в контексті суспільних змін у соціалізації особистості» (державний реєстраційний номер 0123U102152).

**Об'єкт дослідження:** профорієнтаційна діяльності соціального педагога.

**Предмет дослідження:** сучасні засоби інформаційно-комунікаційні технології в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.

**Мета дослідження:** визначення засобів інформаційно-комунікаційних технологій в профорієнтаційній діяльності соціального педагога .

Мета дослідження конкретизується у **таких завданнях:**

1. Проаналізувати основні поняття: «інформаційно-комунікаційні технології», «професійне самовизначення».

2. Визначити методи застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.

3. Створити Telegram канал для покращення ефективності профорієнтаційній діяльності соціального педагога.

4. Розробити програму профорієнтаційної діяльності соціального педагога засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

**Методологічну основу дослідження становлять:** критичний аналіз теоретичних наукових джерел, діагностичні методи (анкета на визначення найпопулярніших засобів ІКТ серед учнів старших класів та на визначення рівня професійного самовизначення), тест Дж. Голланда для визначення професійних типів особистості, розробка та впровадження Telegram каналу CGA в середовище старшокласників закладів середньої освіти різних регіонів України), методи первинного (частотний аналіз, середнє значення) та вторинного (залежних та незалежних вибірок) аналізу результатів дослідження.

**База наукового дослідження.** В дослідженні прийняли участь 66 учні 9-11 класів Полонського ліцею №4, Полонської міської ради, Полонської міської територіальної громади Хмельницької області, серед яких: 35 дівчат та 31 хлопців.

**Наукова новизна** одержаних результатів дослідження полягає у тому, що:

- подальшого наукового розвитку набули поняття інформаційно-комунікаційних технологій, профорієнтація, особливості профорієнтаційної діяльності соціального педагога;
- розроблено Telegram канал CGA для використання сучасними випускниками у профорієнтаційних пошуках та ефективної діяльності соціального педагога;
- впроваджено програму профорієнтаційної діяльності соціального педагога засобами ІКТ в заклади середньої освіти.

**Практичне значення** магістерської роботи полягає у отриманні результатів емпіричного дослідження, висновків, які можуть бути використані педагогами, психологами, соціальними педагогами, соціальними робітниками у профорієнтаційній діяльності старшокласників засобами ІКТ.

**Основні результати дослідження пройшли апробацію** на XV Міжнародній конференції «Сучасні науково-дослідницькі інформаційні системи», 12-15 травня 2022 року, м. Дубровник, Хорватія, Матеріалах XXV Міжнародної конференції молодих науковців «Проблеми особистості в сучасній науці: результати та перспективи дослідження (PPMSRPR)», м. Київ (20-21 квітня 2023 р.) та Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретико-практичні аспекти розвитку науки, освіти та суспільства», м. Рівне (28 квітня 2023 р.).

**Структура магістерського дослідження** складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (54 найменування). Основний зміст роботи викладено на 69 сторінках. Загальний обсяг наукової роботи становить 100 сторінки.

# **РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА**

## **1.1. Нормативно-правове забезпечення інформаційно-комунікаційних технологій в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.**

Інформаційні технології стали необхідною складовою професійної діяльності соціальних педагогів у процесі профорієнтації молоді. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у профорієнтаційній діяльності соціальних педагогів значно розширює можливості надання якісної та своєчасної інформації про професію, її вимоги та можливості.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій соціальними педагогами у профорієнтаційній діяльності регулюється нормативно-правовою базою, а саме: Законом України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року, № 2145-VII, який визначає основні правові засади здійснення освітньої діяльності в Україні та містить положення про необхідність інноваційних технологій, включаючи інформаційно-комунікаційні технології [12, с. 18].

Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21 червня 2001 року, № 2558-III, забезпечує правове регулювання соціальної діяльності та визначає основні принципи і завдання соціального педагога, який здійснює професійну діяльність на основі сучасних наукових знань та інноваційних методів роботи, включаючи використання інформаційно-комунікаційних технологій [13].

Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 9 січня 2007 року, № 537-V зазначає, що використання інформаційно-комунікаційних технологій у профорієнтаційній діяльності соціального педагога може бути реалізовано за допомогою різних засобів, таких як веб-сайти, електронні каталоги професій, інтерактивні веб-

сервіси тощо. Наприклад, веб-сайти професійної орієнтації можуть містити інформацію про різні професії, вимоги до кваліфікації та навичок, потенційні можливості кар'єрного зростання та заробітної плати [32].

Концепція розвитку інформаційного суспільства в Україні від 15 травня 2013 року, № 386, визначає стратегію розвитку інформаційної сфери в країні та передбачає забезпечення доступу до інформаційно-комунікаційних технологій для всіх громадян України, а також підвищення рівня інформаційної грамотності населення [32].

Положення про соціального педагога від 22 травня 2018 року, № 509 визначає основні завдання та функції соціального педагога, де в параграфі 2.2 зазначено, що соціальний педагог здійснює професійну діяльність з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [10].

Методичні рекомендації з професійної орієнтації учнів загальноосвітніх навчальних закладів розроблені Міністерством освіти і науки України містять інформацію щодо організації та проведення роботи з професійної орієнтації учнів старших класів, де зазначено, що використання інформаційно-комунікаційних технологій є одним із ефективних способів залучення старшокласників до процесу професійної орієнтації [27].

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у профорієнтаційній діяльності соціального педагога може також включати в себе використання соціальних мереж, електронних платформ для онлайн-навчання, відео- та аудіо- матеріалів, а також інтерактивних засобів інформації. Наприклад, соціальні мережі залучають старшокласників до дискусій про професійний вибір, обговорення потенційних можливостей та обміну досвідом з вже діючими фахівцями [53].

Інформаційно-комунікаційні технології в профорієнтаційній діяльності соціального педагога є важливим інструментом, що допомагає залучати учнів старших класів до процесу професійної орієнтації та підтримки їхніх індивідуальних потреб й інтересів. ІКТ дозволяють збирати, організовувати та надавати інформацію про різні види професій, взаємодіяти зі

старшокласниками, забезпечувати інтерактивні методи навчання, спілкування.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у профорієнтаційній діяльності соціального педагога потребує дотримання нормативно-правового забезпечення, яке включає різноманітні правила, стандарти та рекомендації з використання технологій, а також захисту персональних даних.

З метою ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у профорієнтаційній діяльності соціального педагога, необхідно враховувати такі аспекти, як:

- Відповідність використовуваних технологій віковим та індивідуальним особливостям учнів;
- Дотримання нормативно-правового забезпечення, зокрема, захисту персональних даних;
- Розвиток компетентностей соціального педагога щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій у профорієнтаційній діяльності [53].

Важливою складовою профорієнтаційної діяльності соціального педагога є вміння використовувати мультимедійних засоби навчання, а саме: відеоматеріали, інтерактивні завдання, аудіо- матеріали, які допомагають залучати старшокласників до процесу професійної орієнтації та підтримувати індивідуальні потреби кожного із них. Однак, використання ІКТ повинне відповідати віковим та індивідуальним особливостям старшокласників, а також законодавству про захист прав дітей [53].

Одним із найважливіших аспектів нормативно-правового забезпечення використання інформаційно-комунікаційних технологій у профорієнтаційній діяльності соціального педагога є захист персональних даних. Згідно ст. 32 Закону України «Про захист персональних даних» від 27 жовтня 2022 року, № 34, зазначається, що: «Персональні дані - це будь-яка інформація, що

стосується прямо або опосередковано індивіда, який є суб'єктом цих даних» [14].

Оскільки соціальний педагог збирає, обробляє та зберігає персональні дані здобувачів закладів середньої освіти, він повинен дотримуватись вимог даного нормативно-правового акту щоб забезпечити захист персональних даних від несанкціонованого доступу, втрати чи пошкодження.

Важливим аспектом нормативно-правового забезпечення щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій у профорієнтаційній діяльності соціального педагога є дотримання законодавства про захист прав дітей, тому соціальний педагог повинен використовувати інформаційні ресурси та технології, які не порушують прав дітей, зокрема, не містять контенту, що сприяє насильству, расизму, дискримінації тощо.

Також, важливою складовою нормативно-правового забезпечення є дотримання законодавства про захист від кібербулінгу та кіберагресії. Кібербулінг – це форма насильства, що здійснюється через інтернет, а кіберагресія - агресивна діяльність в мережі, що призводить до шкоди кожній особистості або комп'ютерним системам [40].

До відповідальності за кібербулінг та кіберагресію можуть бути притягнуті не тільки їхні безпосередні виконавці, але й ті, хто їх підтримує, сприяє або поширює в мережі, тому соціальний педагог повинен бути особливо уважним у використанні інформаційних ресурсів та технологій, щоб запобігти можливим випадкам кібербулінгу та кіберагресії серед учнівського колективу [40].

Основним аспектом нормативно-правового забезпечення є захист авторських прав на інформаційні ресурси та технології. Згідно ст. 14 Закону України «Про авторське право та суміжні права», авторські права виникають у зв'язку зі створенням твору і включають основні права автора, а саме: право на назву твору, право на його виконання, право на зберігання твору, право на переклад твору тощо. Соціальний педагог повинен дотримуватись законодавства про авторське право, не порушувати права авторів на свої

твори, інформаційні ресурси та технології, що використовуються в профорієнтаційній діяльності [9].

Отже нормативно-правова база застосування інформаційно-комунікаційних технологій в профорієнтаційній діяльності соціального педагога визначається законодавством України у галузі освіти та інформаційних технологій.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у профорієнтаційній діяльності соціального неможливе без дотримання правил, стандартів та рекомендацій з використання ІКТ, а також захисту персональних даних.

## **1.2. Визначення понять: «інформаційно-комунікаційні технології», «професійне самовизначення».**

В Україні доступно безліч можливостей, навчатися, працювати з будь-якого місця земної кулі. Здобувачі закладів освіти, фахівці соціальної сфери, особливо у період воєнних дій на території України, перейшли в режим дистанційної роботи та займаються освітньою та профорієнтаційною діяльністю за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Сучасний світ вийшов на новий освітній рівень, саме після оголошення епідеміологічної ситуації в Україні, громадські та міжнародні організації почали створювати та впроваджувати все ж незвичайний вид освітньої діяльності - навчання за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій (далі - ІКТ), дистанційне навчання, або онлайн-навчання.

Важливим аспектом для застосування інформаційно-комунікаційних технологій в профорієнтаційній діяльності соціального педагога є розуміння сутності поняття ІКТ.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) – це сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для добору, опрацювання, зберігання, подання, передавання різноманітних даних і матеріалів, необхідних для підвищення ефективності різних видів діяльності, у нашому випадку, профорієнтаційних [11].

ІКТ – це технології опрацювання інформації за допомогою комп'ютера та телекомунікаційних засобів. Впровадження ІКТ в профорієнтаційний процес стимулює інтерес випускників до освітньої діяльності, сприяє формуванню логічного та творчого мислення, сприяє розвитку та формуванню інформаційної культури, додаткових фахових навиків» [47].

Дж. Андерсон (J. Anderson) в науковому дослідженні «ІКТ трансформація освіти: регіональний керівництво» («ICT transforming education: a regional guide») зазначає, що термін ІКТ, скорочено від «інформаційно-комунікаційні технології», охоплює велику кількість технологій, які дозволяють нам

отримувати інформацію і спілкуватися або обмінюватися інформацією з іншими особами [2].

Такими технологічними засобами є: ноутбуки, мобільні телефони, камерафони, CDs, DVDs, GPS, електронні книги, модеми, комп'ютери, ігри, настільні комп'ютери, мережі Wi-Fi, Інтернет, записні книги, нетбуки, планшети, жорсткі диски, маршрутизатори, персональні цифрові помічники, цифрові фотоапарати, відеокамери, карти пам'яті, принтери, сканери, радіо, телебачення, сенсори, флеш-диски, проектори, інтерактивні дошки, супутникові зображення, e-mail, обмін миттєвими повідомленнями, відео-конференції.

Дж. Андерсон наголошує, що: «Повітря, яким ми дихаємо, буквально гуде від різноманітних інформаційних сигналів. ІКТ охоплюють всі технології, за допомогою яких ми можемо виявляти ці сигнали, інтерпретувати їх та обмінюватися інформацією з іншими» [43].

Термін ІКТ є множинним і відноситься до великої кількості технологій, тому є всеохоплюючим і включає в себе спектр електронних інструментів, за допомогою яких ми збираємо, записуємо і зберігаємо інформацію, а також обмінюємося і поширюємо її [43].

Важливість і необхідність впровадження ІКТ соціальним педагогом у освітню діяльність, обґрунтовується міжнародними експертами і вченими.

Використання засобів ІКТ розвиває: ІКТ-грамотність та ІКТ-здатність, які найкраще розвивати, коли ІКТ залишаються прозорими на фоні предметного, профорієнтаційного навчання. Найкращий спосіб розвинути навички використання ІКТ - це забезпечити їх змістовною діяльністю, інтегрованою в цілеспрямований предметний контекст [50].

Використання ІКТ в профорієнтаційній діяльності заохочує до співпраці соціального педагога із випускниками, тому щоб зрозуміти, як даний процес реалізується, достатньо поставити ноутбук, iPad або комп'ютер у класі, де вони можуть говорити і обговорювати те, що вони роблять для свого розвитку, а це, в свою чергу, відкриває шляхи для комунікації [50].

Отже, використання ІКТ в профорієнтаційній діяльності дозволяє проводити ефективно диференційоване навчання за допомогою технологій, випускники сприймають інформацію по-різному, з різною швидкістю і властивих стилях, а сучасні технології надають для цього безмежні можливості.

Важливим аспектом професійної орієнтації сучасної молоді є свідомий вибір майбутнього професійного розвитку який проходить через процес самовизначення. Особливо гостро дане питання постає у старшому шкільному віці, коли старшокласникам необхідно визначитися зі своєю майбутньою професією.

Аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати те, що на сьогодні існують розбіжності щодо визначення суті професійного самовизначення. Більш того, необхідно розмежовувати поняття вибору старшокласниками своєї майбутньої професійної діяльності та професійне самовизначення старшокласників, так як професійне самовизначення характеризується не лише вибором професії, але його реалізацією [28].

У сучасній соціальній педагогіці професійне самовизначення визначають як процес самопізнання та об'єктивної оцінки особистістю власних індивідуальних особливостей, схожість професійних якостей, здібностей і можливостей із вимогами, які висуває конкретна професійна діяльність, яка має на меті прийняття рішення щодо вибору майбутньої професійної діяльності [3].

С. Гончаренко вважає, що професійне самовизначення характеризується прийняттям особистістю рішення щодо своєї професійної діяльності, яке опирається на усвідомлення себе як суб'єкта такої діяльності, самооцінку власних індивідуально-психологічних властивостей та їх відповідність вимогам відповідної професії [6; 17].

Дослідник Н. Гончарова стверджує, що професійне самовизначення формується самостійним усвідомленням пошуком і знаходженням особистісної

суті в професії, яку обрала особистість та загалом всієї життєдіяльності у певній соціально-економічній ситуації [6].

Дослідниця В. Доротюк зазначає, що професійне самовизначення характеризується самостійним вибором людиною професії, на основі власних здібностей, а сам процес починається від роздумів над майбутньою професією і закінчується її вибором [8].

Академік Є. Клімов говорив про те, що професійне самовизначення визначається діяльністю особистості, що має певний зміст та складається із образу бажаного майбутнього та усвідомлення себе у системі професійних стосунків, більш того, дослідник наголошує, що не професія формує риси працівника, а особистість, відповідно до своїх індивідуально-психологічних особливостей, належить до певного типу професій. Розробив класифікацію професій, яка складається із п'яти типів:

- «людина-людина»;
- «людина-природа»;
- «людина-техніка»;
- «людина-знакова система»;
- «людина-художній образ» [48].

Дослідник Д. Голланд припускає, що професійна діяльність впливає на особистість, а її поведінка визначається не тільки індивідуальними особливостями, але і середовищем професійної діяльності. Відповідно до розробок науковця існує шість типів професійного середовища: дослідницьке, реалістичне, соціальне, артистичне, підприємницьке та конвенційне [49].

П. Шавір вважає, що професійне самовизначення - це не лише вибір професії, але й змістовний процес розвитку особистості в цілому [20].

Професійне самовизначення розглядається із декількох точок зору: як завдання, які соціум ставить перед особистістю; як процес прийняття рішень особистістю; як процес формування індивідуального стилю життєдіяльності [22].

Слід зауважити, що професійне самовизначення формується з усвідомленням себе як суб'єкта конкретної професії і включає:

- самооцінку особистістю своїх індивідуально-психологічних особливостей та їх відповідність вимогам професійної діяльності;
- усвідомлення свого місця у соціальних відносинах, відповідальності за виконання діяльності та реалізацію власних можливостей;
- саморегуляцію діяльності, що спрямована на реалізацію поставленого завдання [21; 22].

Дослідники В. Підгайна та О. Видра, стверджують, що важливим компонентом професійного самовизначення є професійний план, який характеризується обґрунтованим уявленням про обрану професію, способи її оволодіння та перспективи подальшого професійного розвитку [31].

До структури професійного плану входять: знання та уявлення про значення праці в життєдіяльності особистості, наявність перспективної професійної мети, яка є узгодженою із життєвими цілями, уявлення про професії та навчальні заклади, які дають змогу їх здобути, уявлення про власні можливості, які будуть сприяти досягненню меті, знання способів реалізації поставленої мети та методів роботи над власною особистістю, реальні дії на шляху реалізації мети та компонентів професійного плану, запасний варіант професійного плану, який необхідний за умови нового професійного вибору при невідповідності можливостей і перспектив [31].

Професійне самовизначення включає в себе професійні інтереси, нахили, потреби, здібності, ідеали, ціннісні орієнтації, переконання, наміри, мотиви та досвід.

Завдання професійного самовизначення полягають у наступному:

- формування установки на активність на самопізнання, які є основою професійного самовизначення;

- актуалізація уявлень про світ професій, правила її вибору та потребами ринку праці соціуму;
- сприяння самопізнанню та ролі особистості як суб'єкта певної професійної діяльності;
- вміння співвідносити відповідність уявлення про себе, вимоги професії та потреби ринку праці, що є основою професійного плану та дозволяє його створювати та перевіряти;
- вміння аналізувати різну професійну діяльність та її психологічні ознаки;
- створення умов для перевірки здатності самореалізуватися у певних професіях;
- розвиток та формування професійно важливих якостей;
- формування мотивації та готовності до зміни професійної діяльності або переорієнтації на іншу діяльність;
- формування загальнолюдських та загальнопрофесійних якостей [22].

Ставлення родини відносять до основних факторів професійного самовизначення старшокласника, однолітків та шкільного колективу, професійні та особисті плани, здібності та можливості особистості, орієнтація на визнання у суспільстві, поінформованість про професії та їх особливості [21].

До основних принципів, якими випускники керуються при виборі тієї чи іншої професії належать наступні:

- принцип усвідомленого вибору професії, який визначається прагненням своїм вибором задовольнити не лише власні інтереси у професійній діяльності, але ще і принести користь соціуму;
- принцип відповідності індивідуально-психологічних особливостей особистості обраній професії та потребам суспільству;
- принцип активності, який характеризується самостійним, вільним та активним прийняттям рішень та пошуком бажаної професії [20].

Згідно Н. Побірченко, прийняття рішення при виборі професійної діяльності характеризується сукупністю вольових дій, які включають певні етапи: формулювання проблеми, яке ґрунтується на вмінні сприймати, виділяти, обґрунтовувати проблему, знаходження та вироблення критеріїв успішного вирішення проблеми, організація виконання рішення, аналіз та контроль [21].

Отже, професійне самовизначення це прийняття рішення щодо вибору професійної діяльності випускника, його реалізація, яка відбувається на основі відповідності індивідуально-психологічних особливостей особистості та вимог сучасного світу професій.

Слід зауважити, що професійне самовизначення - це не лише вибір професії, а і важливий процес розвитку особистості в цілому, який тісно переплітається із життєвим шляхом кожної особистості загалом.

### **1.3. Засоби ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.**

Професійна орієнтація на сучасному етапі містить в собі перелік не реалізованих соціальних інтересів, особливо слід виділити демографічну проблему, яка сьогодні у зв'язку із війною, гостро виявляється у всіх сферах життєдіяльності молодого покоління.

Професійна орієнтація соціальним педагогом випускників закладів освіти тісно взаємопов'язана із викликами українського суспільства, тому, допомагаючи обирати професію, необхідно звертати увагу на потреби ринку праці, державні замовлення на певних фахівців, не оминаючи і особистісні інтереси.

Роль інформаційно-комунікаційних технологій у профорієнтаційній діяльності соціального педагога зазнала значних змін протягом останніх десятиліть. На першому етапі застосування ІКТ інструментів полягало в адмініструванні та коригуванні анкет, використовуючи переваги високих швидкостей обробки даних та обсягів пам'яті комп'ютерів.

Однак, використання ІКТ у профорієнтаційній діяльності соціального педагога не повинно обмежуватися процесами взаємодії виключно між випускниками та технічними засобами навчання. Використання ІКТ може включати безліч можливостей, серед яких ефективним є онлайн-консультування, де випускники можуть спілкуватися в режимі онлайн з фахівцем соціальної сфери за допомогою соціальних мереж.

Американський дослідник Матіас Боєр (М.Boer) зазначає, що: «Індивідуальне консультування з питань кар'єри із використанням соціальних мереж поєднує професійне консультування та послуги з планування кар'єри, а також використання електронних ресурсів для спілкування та надання освітніх послуг, коли клієнт і консультант перебувають у різних або віддалених місцях. Ми не повинні забувати, що ІКТ включають в себе не тільки «інформаційні»,

а й «комунікаційні» технології, бо переваги, пов'язані з «комунікаційними» можливостями, не завжди враховуються» [47].

У Декларації ЄС щодо сприяння доступу до ресурсів та послуг електронного навчання, зазначається, що: «Застосування нових мультимедійних технологій та Інтернету повинно впроваджуватися з метою підвищення якості освіти шляхом полегшення доступу до ресурсів і послуг, а також дистанційного обміну важливою інформацією» [47].

Наукові дослідження які проводили американські вчені з проблем «Концепції кар'єрних практиків щодо соціальних мереж», «Етична практика в соціальних мережах», «Лідерство та управління в мережах профорієнтації та консультування», «Роль ІКТ у національній політиці профорієнтації», «Виклики у впровадженні ІКТ у кар'єрних послугах» пролили світло на ключові принципи, пов'язані з успішним впровадженням ІКТ у міжнародну профорієнтаційну діяльність, визначили основні аспекти застосування засобів інформаційно-комп'ютерних технологій в освітній сфері: [50].

#### *Належний доступ до ІКТ.*

Нерівний доступ до ІКТ у віддалених районах проживання соціально незахищених груп, які можуть не мати власних технічних пристроїв, або обмежений зв'язок у домогосподарствах що створює серйозну проблему для широкого впровадження сучасних технологій у профорієнтаційну діяльність. Без належного доступу до ІКТ неможливо скористатися можливостями, які надають існуючі та нові технології, тому існує потреба в національних програмах і стратегіях для забезпечення фінансування засобів інформаційно-комп'ютерних технологій.

#### *Належний доступ до інформації.*

Обмежений доступ до інформації та освітніх матеріалів, пов'язаних з кар'єрою, залишається важливою проблемою в деяких країнах світу. Одним із обмежень можуть бути застарілі або недостовірні інформаційні дані, тому існує загально визнана потреба в покращенні наявності та доступу до релевантної, сучасної інформації на національному та місцевому рівнях.

Інформаційний контент має бути модифікований відповідно до новітніх комп'ютерних технологій.

*Належні навички та компетенції.*

Розвиток потенціалу фахівців-практиків соціальної сфери має вирішальне значення для успішної інтеграції цифрових технологій у професійну діяльність молодого покоління, тому існує нагальна потреба у включенні профорієнтаційних знань у навчальні програми. Фахівці з профорієнтації повинні відвідувати курси з розвитку цифрових навичок, а потім застосовувати їх на практиці, щоб розширити можливості з профорієнтаційної комунікації майбутніх випускників та підтримати тих, хто має не сформовані цифрові навички. Успішна інтеграція комп'ютерних технологій у профорієнтаційну діяльність залежить не лише від наявних навичок чи технічних засобів, а й від готовності соціальних педагогів прийняти інформаційні зміни, які приносять нові технології.

*Адекватна інтеграція.*

Використання комп'ютерних технологій фахівцями соціальної сфери у профорієнтаційній діяльності стає складним завданням у важко доступних регіонах. Проблеми, які перешкоджають ефективному впровадженню ІКТ, включають погане планування змісту програми з профорієнтації, недостатню участь фахівців з профорієнтаційних практик у прийнятті змістовних рішень, слабку інтеграцію нових технологій в організаціях, що надають послуги з працевлаштування, не досконале оцінювання та недостатню підготовку персоналу з профорієнтаційних програм [50].

Впровадження цифрових технологій у профорієнтацію - це безперервний процес, де технічні засоби допоможуть передбачити проблеми непідготовленої програми з профорієнтації до того, як вони виникнуть. Впровадження цифрових технологій може сприяти більш ефективному використанню соціальними педагогами якісних ресурсів та послуг з профорієнтації [50].

Використання ІКТ у профорієнтаційній діяльності соціального педагога дає дві суттєві переваги:

- максимізацію можливостей для навчання;
- легкий доступ до кар'єрних ресурсів [51].

Комп'ютеризовані системи з профорієнтації розроблено таким чином, щоб їх можна було використовувати самостійно, без допомоги консультанта з питань кар'єри. Однак більшість випускників-користувачів ІКТ системами вважають, що найбільшої користі можна досягти, якщо інтегрувати профорієнтаційні програми у освітню діяльність.

Англійські науковці А. Барнс (A.Barns) та А. Уоттс (A.Uotts) запропонували модель кар'єрної освіти, яка використовує ІКТ у профорієнтаційній діяльності три елементи для застосування:

- ресурс;
- інструмент комунікації;
- розробки навчальних матеріалів [44].

Дж. Сампсон (D.Sampson) у своїх наукових програмах пропонує поєднувати використання ІКТ у профорієнтаційній діяльності кількома способами:

- самодопомога (ресурси ІКТ використовуються без допомоги фахівця з профорієнтації);
- домашнє завдання з профорієнтації (після консультації клієнту можна запропонувати використовувати ресурси для самодопомоги) [52].

Т. Холлуей зазначає напрями використання ІКТ фахівцями з профорієнтації:

- надання інформації;
- забезпечення автоматизованої взаємодії;
- забезпечення каналу зв'язку [49 с.121].

Д. Бімроуз стверджує, що використання засобів ІКТ, оцінка ефективності інтернет ресурсів та інтеграція в різні цифрові формати не практикується у профорієнтаційній діяльності фахівцями соціальної сфери повною мірою. Сучасні ІКТ можуть бути використані для розвитку навичок професійної освіти за допомогою ігор та симуляції, які відображають освітньо-професійне середовище в інтерактивній формі [46].

Онлайн-ігри стали каналом комунікації з автоматизованою взаємодією між гравцями та фахівцями з профорієнтаційної роботи. Зазначимо способи ігрових комунікацій, які можна розділити на три категорії:

1) Один проти одного, де фахівець з профорієнтації та здобувач освіти одна особа, яка потребує консультації. Можна використовувати електронну пошту, засоби телефонного зв'язку, соціальні мережі та інші ІКТ;

2) Один проти кількох, де один фахівець з профорієнтації, який має що сказати і кілька осіб, які його слухають (наприклад, радіо і телебачення, блоги і технології соціальних мереж). Комунікація один проти кількох або декілька проти одного включає інтерактивні навчальні програми, використання яких ще не достатньо оцінено;

3) Кілька проти кількох, це різновид спілкування, в якому сучасні фахівці використовують соціальні мережі, щоб запропонувати один одному допомогу в розвитку кар'єри через використання таких інструментів, як: LinkedIn, Facebook і Draugiem, для створення онлайн-груп, які виходять за межі організації та обмінюються інформацією [44].

Соціальні мережі в Інтернеті - це віртуальні спільноти, які дозволяють проводити постійну комунікативну профорієнтаційну взаємодію один з одним, а саме: Facebook, Twitter, Instagram, Telegram, Viber мають загальну спрямованість. Соціальні мережі надають безліч способів соціальним педагогам застосувати засоби ІКТ в профорієнтаційній діяльності.

Отже, засоби ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога відкривають сучасні напрями впровадження профорієнтаційних програм засобами мультимедійних технологій, відео- та аудіо- відтворення, онлайн-

ігор, додатками видів соціальних мереж, що дає можливість здійснити повноцінну та комплексну профорієнтацію, при цьому, не обмежуючись часовими та просторовими рамками.

## **ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ**

Витоки професійної орієнтації знаходяться у глибокій давнині, для обрання бажаної професії, необхідно було пройти підготовку або випробування. Перші емпіричні дослідження з профорієнтаційної діяльності розпочалися у XVI столітті, а професійна орієнтація фахівцями соціальної сфери, як науково обґрунтована система підготовки особистості до усвідомленого, самостійного та вільного вибору власної професійної діяльності, опирається на індивідуальні психологічні особливості особистості та інтереси соціуму, виникла у XX столітті.

На основі вивчення українського законодавства, нами було проаналізовано нормативно-правове забезпечення інформаційно-комунікаційних технологій в профорієнтаційній діяльності соціального педагога, що включає: Закони України «Про освіту», «Про захист персональних даних», «Про соціальну роботу», «Про основи розвитку інформаційного суспільства в Україні», розглянуто Положення про соціального педагога та Методичні рекомендації з професійної орієнтації здобувачів закладів середньої освіти, що є основою для здійснення профорієнтаційної діяльності соціального педагога. Одним із найважливіших аспектів нормативно-правового забезпечення використання інформаційно-комунікаційних технологій у профорієнтаційній діяльності соціального педагога є захист персональних даних.

Надано визначення понять: «інформаційно-комунікаційні технології» та «професійне самовизначення», де ІКТ – це сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для добору, опрацювання, зберігання,

подання, передавання інформаційних даних і матеріалів, необхідних для підвищення ефективності різних видів комунікативної діяльності в професійній орієнтації.

Результатом професійної орієнтації є професійне самовизначення, де аналіз наукової літератури свідчить про те, що необхідно розмежовувати такі два аспекти як вибір професії старшокласниками та професійне самовизначення старшокласників.

Професійне самовизначення - це прийняття рішення щодо вибору професійної діяльності, його реалізація, яка відбувається на основі відповідності індивідуально-психологічних особливостей особистості та вимог професії.

Слід зауважити, що професійне самовизначення - це не лише вибір професії, а і важливий процес розвитку особистості в цілому, який тісно переплітається із життєвим шляхом особистості загалом.

Основними принципами професійного самовизначення є принцип усвідомленого вибору професії за допомогою засобів ІКТ, який визначається прагненням власним вибором задовольнити не лише особистісні інтереси у професійній діяльності, але ще й принести користь соціуму.

Отже, професійна орієнтація повинна бути тісно взаємопов'язаною із змінами соціально-економічного розвитку суспільства, які впливають на ринок праці, тому слід зауважити, що сучасна система профорієнтаційної діяльності вже давно не відповідає вимогам суспільства та особистості щодо її професійного самовизначення.

Соціальні мережі допомагають соціальному педагогу створити спільноти засобами ІКТ, де здобувачі освіти діляться досвідом пошуку омріяної професії. Використання інформаційно-комунікаційних технологій є незамінним інструментом у профорієнтаційній діяльності соціального педагога, який допомагає підвищити якість та ефективність процесу навчання та підготовки старшокласників до вибору майбутньої професії.

## **РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОФОРІЄНТАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА**

### **2.1. Методологічні аспекти емпіричного дослідження засобів ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.**

В ході проведення емпіричного дослідження, були використані методи структурованого аналізу теоретичних джерел сучасної наукової літератури, діагностичні методи (анкета на визначення найпопулярніших засобів ІКТ в середовищі старшокласників, анкета на визначення рівня професійного самовизначення за авторством Б. Мирошник, тест Дж. Голланда для визначення професійних типів особистості, проведено опитування для визначення ефективності застосування Telegram каналу CGA), методи первинного (частотний аналіз, середнє значення) та вторинного (залежних та незалежних вибірок) аналізу результатів дослідження.

Для досягнення поставлених завдань ми використали наступні діагностичні методики:

1. Анкета на визначення найпопулярніших засобів ІКТ в середовищі старшокласників (див. Додаток А).
2. Анкета на визначення рівня професійного самовизначення за авторством Б. Мирошник (див. Додаток Б).
3. Тест Дж. Голланда для визначення професійних типів особистості (див. Додаток В).
4. Опитувальник для визначення ефективності застосування Telegram каналу CGA (див. Додаток Д).

Проаналізуємо обраний діагностичний матеріал.

*Анкета на визначення найпопулярніших засобів ІКТ в середовищі старшокласників* включає 14 запитань де опитувані можуть обрати одну або декілька із запропонованих відповідей та дає змогу визначити:

- скільки часу старшокласники витрачають на соціальні мережі,
- які соціальні мережі старшокласники вважають найкращими для спілкування;
- які платформи, онлайн сервіси старшокласники використовують у навчанні;
- які онлайн сервіси, використовуються старшокласниками для отримання та засвоєння інформації з профорієнтації;
- як часто вчителі та соціальний педагог проводять для старшокласників профорієнтаційні заняття;
- які засоби ІКТ використовували класний керівник та соціальний педагог при проведенні профорієнтаційних уроків;
- як старшокласників оцінюють проведення профорієнтаційних уроків класним керівником та соціальним педагогом;
- які онлайн сервіси, платформи використовуються старшокласниками для розваг, хобі, відпочинку;
- якими програмами, онлайн сервісами старшокласники користуються для саморозвитку;
- які програми, онлайн сервіси є найкращими для пошуку інформації;
- які засоби ІКТ допомагають найкраще засвоювати інформацію;
- за допомогою яких способів старшокласникам легше отримувати інформацію про світ професій.

*Анкета на визначення рівня професійного самовизначення за авторством Б. Мирошник* включає 7 запитань де респонденти можуть обрати одну із запропонованих відповідей. Обробка даних відбувається у відповідності із ключем відповідей та дозволяє визначити три рівні професійного самовизначення: низький, середній та високий.

*Тест Дж. Голланда для визначення професійних типів особистості* включає 42 пункти із парним переліком професій, де опитувані старшокласники повинні обрати ту професію, яка їм більше до вподоби.

Обробка даних відбувається у відповідності із ключем і дозволяє визначити шість професійних типів особистості: реалістичний, інтелектуальний, соціальний, конвенційний, підприємницький, артистичний.

*Реалістичний тип* визначається як несоціальний, орієнтований на теперішнє, емоційно стабільний. Особистість такого типу займається конкретними речами і їх практичним застосуванням: машинами, інструментами, тваринами та іншими засобами. Така особистість надає перевагу діяльності, яка потребує моторних здібностей, конкретності, спритності, тому для даного професійного типу характерним є невербальні інтелектуальні здібності, а переважання психомоторних навичок над математичними та лінгвістичними.

Представники реалістичного типу надають перевагу таким професіям як будівельник, інженер, механік, електрик, агроном, садівник, токар, будівельник.

*Інтелектуальний тип* визначається орієнтацією на розумову працю та характеризується оригінальністю, не соціальністю, незалежністю, аналітичністю та раціональністю. Переважаючим для даного типу є теоретичні, та, подекуди, практичні цінності, тому даний тип надає більше часу для роздумів над проблемами, аніж заняттям щодо її розв'язання, перевагу завданням, які вимагають застосування абстрактного мислення, має досить розвинені вербальні та невербальні здібності.

Представники інтелектуального типу надають перевагу таким науковим професіям як математик, фізик, астроном.

*Соціальний тип* визначається постановкою завдань та цілей, які сприяють встановленню тісного контакту із навколишнім середовищем, має соціальні здібності та потреби у соціальних контактах, такий тип характеризується соціальністю, бажанням виховувати та навчати, гуманністю, жіночністю. Даному типу подобається навчати, лікувати, обслуговувати, тому така особистість намагається не включатися в інтелектуальні проблеми, але є досить активною та здатною пристосуватися. Наявні проблеми даний тип вирішує, спираючись на вміння спілкування, емоції, та почуття, тому для нього характерними є досить добре розвинені вербальні здібності, а не вербальні є відносно слабкими.

Представники соціального типу надають перевагу таким професіям як психолог, вчитель, лікар.

*Конвенційний тип* визначається наданням переваги чітко структурованій діяльності, обирає такі завдання, цілі та цінності, які впливають із традицій та звичаїв та обумовлюються станом соціуму. До проблемних ситуацій даний тип застосовує конкретний, стереотипний та практичний підхід, характеризується ригідністю, залежністю, консервативністю, а такі властивості як оригінальність та спонтанність не є для нього характерними. Має досить розвинені навички спілкування та моторні, математичні здібності, а от вербальні є дещо гіршими. Даний тип не може на досить високому рівні виконувати керівну та організаторську діяльність, бо його рішення опирається на оточуючих осіб.

Представники конвенційного типу надають перевагу таким професіям як ревізор, статист, економіст, касир, бухгалтер, комірник, працівник банку.

*Підприємницький тип* характеризується тим, що обирає такі завдання, цілі та цінності, які сприяють прояву ентузіазму, енергії, імпульсивності, домінантності, любові до пригод. Даний тип надає перевагу лише керівним чоловічим ролям, які сприяють задоволенню власних потреб у визнанні та

домінуванні, визначається досить широкою сферою діяльності. Однак, він не полюбляє справи, які пов'язані із ручною роботою, посидючістю, концентрацією уваги та інтелектуальних зусиль. Надає перевагу вербальним завданням, які пов'язані із високим статусом, владою та керівництвом. Найвищі результати досягаються у спорті, бізнесі та управлінні.

Представники підприємницького типу надають перевагу таким професіям як журналіст, менеджер, директор, телерепортер, завідувач.

*Артистичний тип* визначається тим, що ухиляється від чітких та структурованих проблем діяльності, які, в той же час, потребують застосування значної фізичної сили. При взаємодії із оточуючими даний тип особистості спирається на власні емоції, почуття, уяву та інтуїцію, для цього типу характерні досить складні погляди на життя, незалежність рішень, гнучкість, не соціальність та оригінальність.

Представники артистичного типу надають перевагу таким професіям як музикант, диригент, художник, актор, журналіст, дизайнер, скульптор [].

*Опитувальник для визначення ефективності застосування Telegram каналу CGA* учнями старших класів у профорієнтаційних інформаційних потребах. Опитування включає 10 запитань, де старшокласники можуть обрати одну або декілька із запропонованих відповідей та визначити:

- як часто учні відвідуєте профорієнтаційний Телеграм канал CG;
- як вони оцінюють корисність інформації, яку отримують з профорієнтаційного Телеграм каналу CGA;
- чи допоміг їм профорієнтаційний Телеграм канал CGA у виборі майбутньої професії;
- який спосіб висвітлення інформації у Телеграм каналі CGA їм подобається найбільше;
- як вони оцінюють Телеграм канал CGA за критеріями: інформативність, змістовне наповнення, актуальність, креативність;

- чи змінилися їх плани щодо майбутньої кар'єри після того, як вони почали відвідувати профорієнтаційний Телеграм канал CGA;
- чи задоволені учні якістю контенту на профорієнтаційному Телеграм каналі CGA;
- як учні у загальному оцінюють профорієнтаційний Телеграм канал CGA;
- чи порекомендували б профорієнтаційний Телеграм канал CGA своїм друзям та знайомим;
- яка є ймовірність, що учні продовжать відвідувати профорієнтаційний Телеграм канал CGA в майбутньому.

*Процедура дослідження* складалося із декількох етапів: констатуючого експерименту першого порядку, проведення діагностичного дослідження за допомогою методів первинного та вторинного аналізу, розподілу вибірки на експериментальну (підписані на профорієнтаційний Telegram канал CGA) та контрольну (не підписана на профорієнтаційний Telegram канал CGA) групи; констатуючого експерименту другого порядку - повторного проведення діагностичного дослідження серед осіб, які склали експериментальну та контрольну групу.

*Характеристика вибірки.* В дослідженні прийняли участь 66 учня 9-11 класів Полонського ліцею №4 Полонської міської ради Полонської міської територіальної громади Хмельницької області, серед яких: 35 дівчат та 31 хлопців.

Отримані результати дослідження були піддані математично-статистичному аналізу результатів дослідження за допомогою Google form.

## **2.2. Графічне відображення застосування засобів ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.**

Для своєчасного реагування на затребуваність ринку праці, розвиток соціального партнерства, впровадження у освітній процес сучасних новітніх комунікаційних технологій надало можливість розробити графічне відображення застосування засобів ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.

В основі графічного відображення лежать два базові положення:

- використання засобів ІКТ у профорієнтації та професійному самовизначенні старшокласників повинно відповідати двом ключовим характеристикам - бути захоплюючим та науково обґрунтованим;
- використання засобів ІКТ у профорієнтаційній діяльності соціального педагога дозволить:
  - а) підвищити мотивацію та, як наслідок, залучення старшокласників до процесу профорієнтації та професійного самовизначення;
  - б) забезпечити достатню мотивацію розвитку професійних задатків, зберігши при цьому низький рівень стресового навантаження.

Оригінальність графічних відображень полягає в тому, що воно спирається на сукупність традиційних психолого-педагогічних принципів навчання, виховання, розвитку та принципів комп'ютеризації молодого покоління.

Психолого-педагогічні принципи включають в себе урахування вікових особливостей старшокласників, опираючись на суб'єктний досвід та мають на увазі індивідуалізацію у профорієнтації у професійному самовизначенні, створення ситуації успіху, диференціацію змісту.

Принципи комп'ютеризації та використання засобів ІКТ дозволяють зробити профорієнтаційний процес мобільним, строго диференційованим та індивідуальним.

Сукупність принципів як методологічної основи забезпечує використання ресурсів ІКТ щодо формування цифрового аналізу у профорієнтації та професійному самовизначенні старшокласників у рамках персональної траєкторії вибору переваг та фіксації досягнень у певному типі професій: людина-людина, людина-природа, людина-техніка, людина-знакова система, людина-художній образ.

Дана персональна траєкторія має гнучкість і дозволяє трансформувати компоненти активної діяльності старшокласника відповідно до цілей, потреб та здібностей у міру дорослішання та накопичення суб'єктного освітнього та соціального досвіду, викликами майбутнього.

*Графічні відображення застосування засобів ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога має наступні характеристики:*

1) Враховує дидактичний потенціал цифрових ресурсів нового покоління (розширення освітнього контенту, підтримка індивідуалізації навчання, збагачення видів активної діяльності старшокласників на різних вікових етапах, озброєння новими інструментами для пізнавальної активності та залучення, забезпечення учнів старших класів інструментарієм для усвідомленого вибору професійної сфери та технологій навігації у просторі освітніх можливостей);

2) Відображає можливість інтеграції цифрових ресурсів та традиційних моделей профорієнтації та професійного самовизначення у проектування персональних траєкторій в умовах сучасної системи освіти.

Графічне відображення застосування засобів ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога включає цільовий, змістовний, технологічний та результативний компоненти і представлено на Рис 2.1.

<b>ЦІЛЬОВИЙ КОМПОНЕНТ</b>	
<p>Мета – сформувати готовність здобувачів закладів середньої освіти до відповідального професійного самовизначення, як пережитого та осмисленого власного досвіду в процесі накопичення та диференціації індивідуальних досягнень у вигляді цифрового аналізу в кожному типі професій: людина-людина, людина-природа, людина-техніка, людина-знакова система, людина-художній образ.</p>	
<p><b>Диференційовані цілі за віковими групами учнів закладів середньої освіти у системі профорієнтаційної підготовки.</b></p>	
<i>Молодший шкільний вік</i>	<i>Середній та старший шкільний вік</i>
<p>Знайомство зі світом професій, формування уявлень про різноманітність професійної діяльності, визначення ролі сучасного виробництва у власному житті та суспільстві, сталої зацікавленості до виду практичної діяльності.</p>	<p>Закріплення особистісного змісту освітніх мотивів та професійних зацікавлень при виборі учнями закладів середньої освіти передпрофільного та профільного навчання, побудова особистої професійної траєкторії.</p>
<b>Психолого-педагогічні принципи</b>	<b>Принципи використання засобів ІКТ</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- урахування вікових особливостей;</li> <li>- опора на суб'єктний досвід;</li> <li>- принцип індивідуалізації у профорієнтації та професійному самовизначенні;</li> <li>- створення ситуації успіху;</li> <li>- принцип диференціації змісту,</li> <li>- урахування вимог освітніх програм.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- мобільність;</li> <li>- чітка диференційованість;</li> <li>- індивідуальність;</li> <li>- можливість вибору;</li> <li>- наявність алгоритму, що передбачає визначення можливих шляхів досягнення власних цілей;</li> <li>- зворотний зв'язок у зручному або цікавому для різних вікових груп.</li> </ul>
<b>ЗМІСТОВНИЙ КОМПОНЕНТ</b>	
<p>Цифрова платформа – набір інструментів, що дозволяють фіксувати кількість занять, які відвідують учасники, у вигляді цифрового аналізу кожного типу</p>	

професій: людина-людина, людина-природа, людина-техніка, людина-знакова система людина-художній образ.	
<b><i>ТЕХНОЛОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ</i></b>	
Комплекс профорієнтаційних завдань, ігрових механік, що застосовуються на цифровій платформі та дозволяють фіксувати кількість занять, які відвідуються кожним користувачем, у вигляді цифрового аналізу за всіма типами професій.	
<b><i>Диференційовані завдання для різних вікових груп учнів закладів середньої освіти.</i></b>	
<i>Молодший шкільний вік</i>	<i>Середній та старший шкільний вік</i>
Завдання диференційно-діагностичного опитувальника.	Завдання на основі методики «Професія».
<b><i>РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ КОМПОНЕНТ</i></b>	
Рівні успішності профорієнтації та професійного самовизначення на основі використання засобів ІКТ.	
<i>Ситуаційний</i>	<i>Системний</i>
<b><i>Показники успішності профорієнтації та професійного самовизначення на основі використання засобів ІКТ:</i></b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- проявляють стійке емоційне ставлення до групи професій;</li> <li style="padding-left: 80px;">- мають уявлення про професії;</li> <li>- демонструють знання про зміст професійної діяльності;</li> <li style="padding-left: 80px;">- демонструють стійкість вибору типу професії;</li> <li>- проявляють здатність до вирішення професійноорієнтованих завдань.</li> </ul>	
<b><i>Прояви якісного диференційованого результату успішності профорієнтації та професійного самовизначення різних вікових груп учнів закладів середньої освіти.</i></b>	
<i>Молодший шкільний вік</i>	<i>Учні випускних класів</i>
- стійке емоційне ставлення до групи професій;	- стійке особисте ставлення до професійної сфери;

<p>- демонстрація знань про зміст професійної діяльності.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- самореалізація через узгодження професійних та особистісних потреб;</li> <li>- усвідомлення необхідності професійної підготовки;</li> <li>- орієнтування у соціально-економічній ситуації та на ринку праці;</li> <li>- визначення професійної мети-мрії;</li> <li>- пошук інформації про спеціальності та професії, що відповідають навчальним закладам та місцям працевлаштування;</li> <li>- уявлення про особистісні якості, необхідні для оволодіння професією.</li> </ul>
---	--

*Рис. 2.1. Графічне відображення застосування засобів ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.*

Результати, зумовлені віковими особливостями, освітнім досвідом, рівнем соціального розвитку як об'єктивними детермінантами ефективності просування учнів закладів середньої освіти за індивідуалізованим шляхом профорієнтації та професійного самовизначення, виявляються з урахуванням принципу безперервності використання засобів ІКТ.

Отже, провідну роль набувають профорієнтаційні ефекти, значущі для батьків, педагогів, соціальних педагогів, це можливість передбачити для конкретного вихованця з урахуванням його особливостей, наявних навичок та знань, мотивації до освоєння сучасних знань, його досягнень у процесі накопичення цифрового аналізу.

Соціальний педагог, як тьютор може фіксувати зв'язок між конкретним фактором вибору та результатом професійного самовизначення кожного старшокласника, вчасно реагувати на потреби у виборі напрямів зацікавленостей майбутньої професії сучасними засобами ІКТ, зокрема через Telegram канал CGA.

Ефективність використання засобів ІКТ у процесі профорієнтаційної діяльності соціального педагога проявляється в тому, що запропоновані у графічних відображеннях засоби збагачують сучасний простір сучасних випускників закладів середньої освіти та підтримують функціонування її традиційних видів на якісно новому рівні.

## ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

В ході проведення емпіричного дослідження застосування інформаційно-комунікаційних технологій у профорієнтаційній діяльності соціального педагога було використано методи структурованого аналізу теоретичних джерел сучасної наукової літератури, діагностичні методи (анкета на визначення найпопулярніших засобів ІКТ в середовищі старшокласників, анкета на визначення рівня професійного самовизначення за авторством Б. Мирошник, тест Дж. Голланда для визначення професійних типів особистості, проведено опитування для визначення ефективності застосування Telegram каналу CGA), методи первинного (частотний аналіз, середнє значення) та вторинного (залежних та незалежних вибірок) аналізу результатів дослідження.

У дослідженні прийняли участь 66 учня 9-11 класів Полонського ліцею №4 Полонської міської ради Полонської міської територіальної громади Хмельницької області.

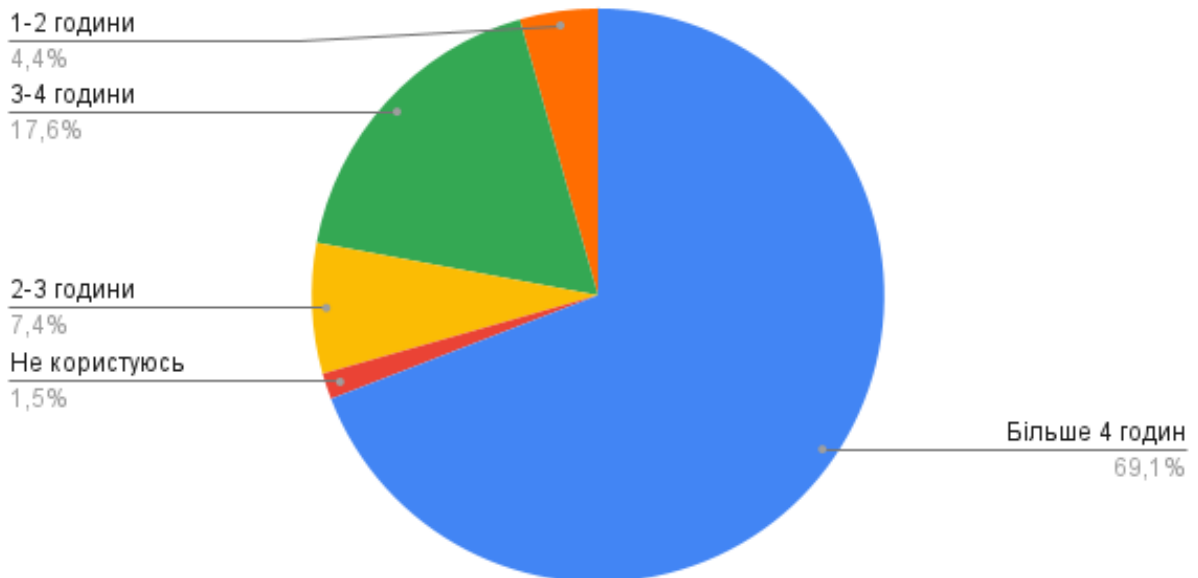
Для своєчасного реагування на затребуваність ринку праці, розвиток соціального партнерства, впровадження у навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій було розроблено Графічне відображення застосування засобів ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога. Оригінальність графічних відображень полягає в тому, що вони опираються на сукупність традиційних психолого-педагогічних принципів навчання, виховання, розвитку та принципів комп'ютеризації. Графічні відображення застосування засобів ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога включають цільовий, змістовний, технологічний та результативний компоненти. Ефективність використання засобів ІКТ у процесі професійного самовизначення старшокласників проявляється у креативній діяльності соціального педагога.

## РОЗДІЛ III. РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

### 3.1. Аналіз результатів ефективності засобів ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.

Аналізуючи отримані результати за авторською анкетною на визначення найпопулярніших засобів ІКТ в середовищі старшокласників, ми отримали дані, які представлені на Рис. 3.1.1.

#### 3. Скільки часу Ви проводите у соціальних мережах протягом дня? – кількість



*Рис. 3.1.1. Визначення проведеного часу старшокласниками у соціальних мережах.*

Отже, згідно оброблених результатів 69,1% учнів старших класів проводять у соціальних мережах більше 4 годин протягом дня, 17,6% 3-4 години, 7,4% 2-3 години і лише 1,5% не користуються сучасними мережами. Надані результати зазначають, що соціальні мережі можуть бути цінним ресурсом у профорієнтаційній діяльності старшокласників, оскільки там можна легко знаходити та передавати необхідну інформацію тощо.

Соціальні мережі як один із засобів ІКТ можна ефективно використовувати у профорієнтаційній діяльності соціальним педагогом.

На запитання: «Яку із перелічених соціальних мереж Ви вважаєте найкращими для спілкування?» відповідно до результатів зображених на Рис. 3.1.2., де учні старших класів відповіли наступним чином: Telegram 86,8%, Instagram 8,8%, Viber 2,9%, тому на основі отриманих результатів, нами було розпочато створення профорієнтаційного Telegram каналу CGA. Оскільки учні старших класів найбільше віддають перевагу саме Telegram мережі, тому буде правильним використовувати визначений канал у профорієнтаційній діяльності.

#### 4. Яку із прелічених соц.мереж Ви вважаєте найкращою для спілкування?

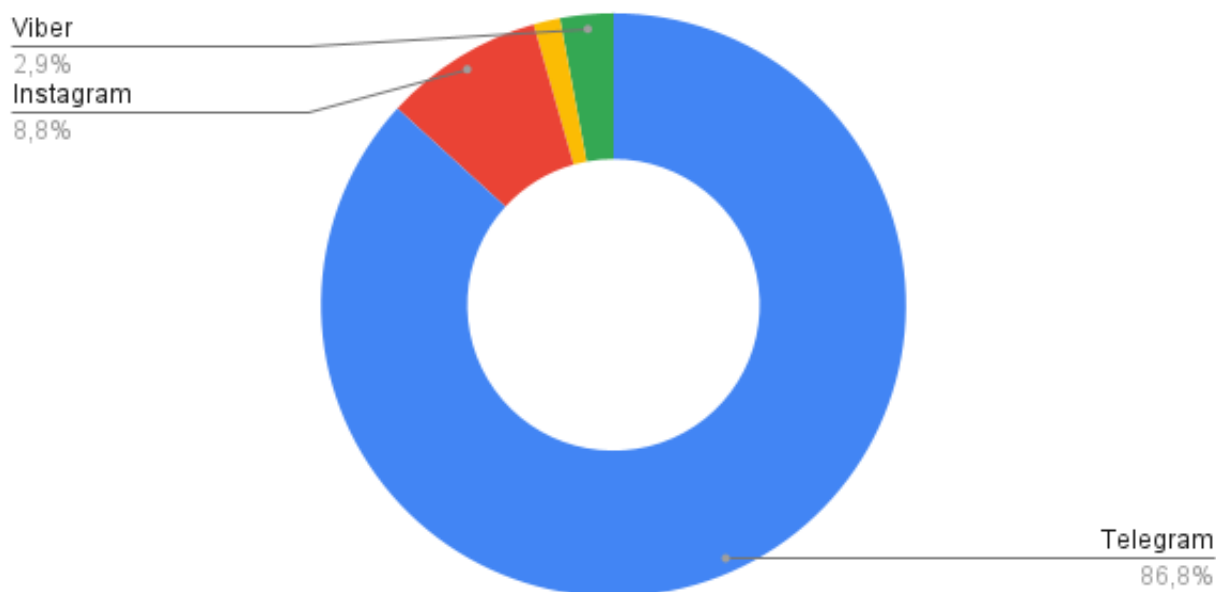


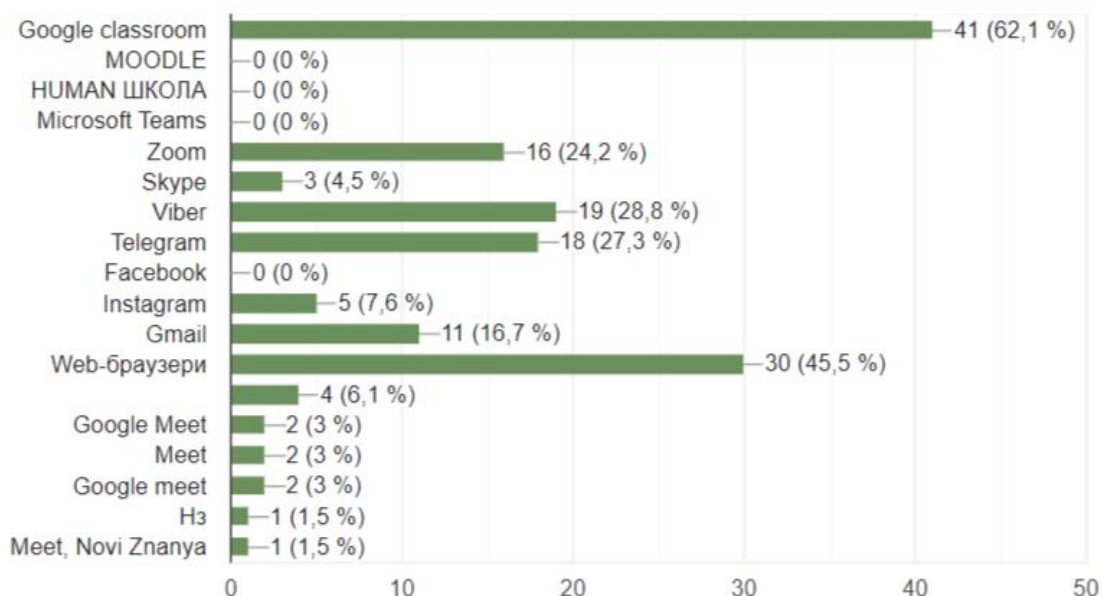
Рис. 3.1.2. Результати визначення видів соціальних мереж для спілкування.

На запитання: «Які платформи, онлайн сервіси старшокласники використовують у навчанні?» відповідно до результатів зображених на Рис. 3.1.3., можемо проаналізувати, що 62,1% використовують Google classroom,

45,5% Web-браузери, 28,8% Viber, 27,7% Telegram, 24,2% Zoom, 16,7% Gmail, 7,6% Instagram. Відповідно до визначених результатів, можемо активно використовувати найбільш популярні онлайн сервіси, для подачі профорієнтаційної інформації.

#### 5. Які платформи, онлайн сервіси Ви використовуєте у навчанні?

66



*Рис.3.1.3. Результати використання платформ, онлайн сервісів у навчанні.*

На запитання: «Які онлайн сервіси, платформи Ви використовуєте для отримання та засвоєння інформації з профорієнтації?» відповідно до результатів зображених на Рис. 3.1.4., 80,3% учнів старших класів обрали Web-браузери, 33,3% - YouTube, 31,8% вказали Telegram, 25,8% TikTok, 10,6% обрали Instagram, 7,6% Viber та менше 2% обрали інші онлайн сервіси, що вказує на нестандартні способи отримання інформації з профорієнтації.

6. Які онлайн сервіси, платформи Ви використовуєте для отримання та засвоєння інформації з профорієнтації?

66

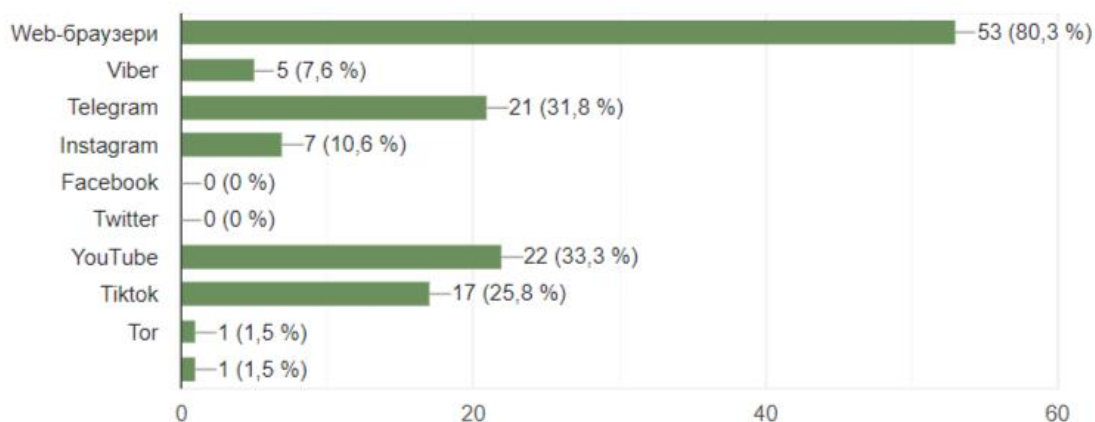


Рис.3.1.4. Результати визначення онлайн сервісів, платформ засвоєння інформації з профорієнтації.

Для проведення аналізу впровадження профорієнтаційних уроків класним керівником/соціальним педагогом для старшокласників, було поставлене запитання: «Як часто ваш класний керівник/соціальний педагог проводять для вас профорієнтаційні уроки?», відповідно до результатів зображених на Рис. 3.1.5., можна зазначити що профорієнтаційні заняття із учнями старших класів проводились здебільшого лише декілька разів за період навчання 57.6%, тому такий показник є недостатнім для повноцінної та змістовної профорієнтаційної діяльності з боку педагогів та соціального педагога, адже учні старших класів не в змозі отримати повний обсяг знань, умінь та навичок які необхідні для успішного вибору майбутньої професії. Крім того 10,6% вказали відповідь «Жодного разу не проводили».

7. Як часто ваш класний керівник/соціальний педагог проводять для вас профорієнтаційні уроки?

66

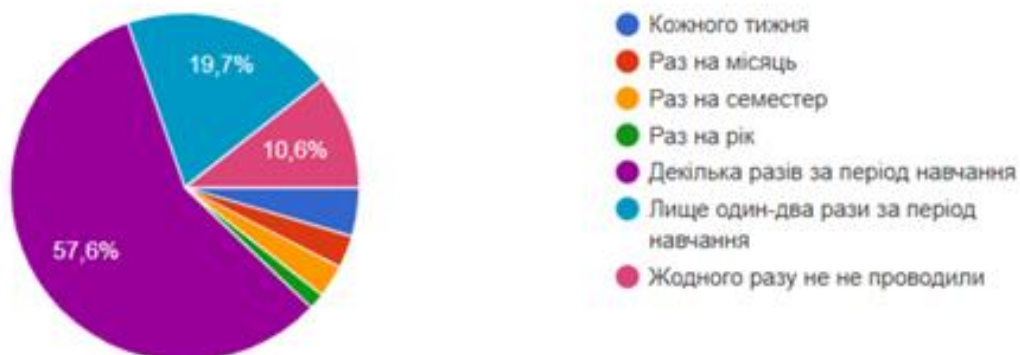


Рис.3.1.5. Результати проведення профорієнтаційних уроків класним керівником/соціальним педагогом.

На запитання: «Які засоби ІКТ використовували класний керівник/соціальний педагог при проведенні профорієнтаційних уроків», відповідно до результатів зображених на Рис. 3.1.6., було обрано наступні засоби у відсотковому відношенні - відеоролики 68,2%, презентації 39,4%, онлайн платформи 21,2%, онлайн тестування 13,6%, інформаційні зображення 6,1%, інтерактивні ігри 6,1% і більше 10% уроки не проводились взагалі й вказує на те, що відеоролики є найбільш популярним засобом ІКТ для проведення профорієнтаційних занять, оскільки більше ніж 2/3 відповідей зазначили їх в якості використаного засобу, Презентації та онлайн платформи також широко використовуються для проведення профорієнтаційних занять, але їх використання значно менше, ніж у відеороликах.

Отже, переважна більшість відповідей свідчать про обмеженість використання онлайн тестувань, інформаційних зображень та інтерактивних ігор у процесі проведення профорієнтаційних уроків. Понад 10% відповідей зазначили, що профорієнтаційні заняття проводились взагалі, що може свідчити про відсутність відповідної підготовки класних керівників або

соціальних педагогів у профорієнтаційному напрямі, тому можна запропонувати розроблену нами Програму занять з профорієнтаційної діяльності соціальним педагогам та класним керівникам, із використанням засобів ІКТ.

8. Які засоби ІКТ використовували класний керівник/соціальний педагог при проведенні профорієнтаційних уроків?

66

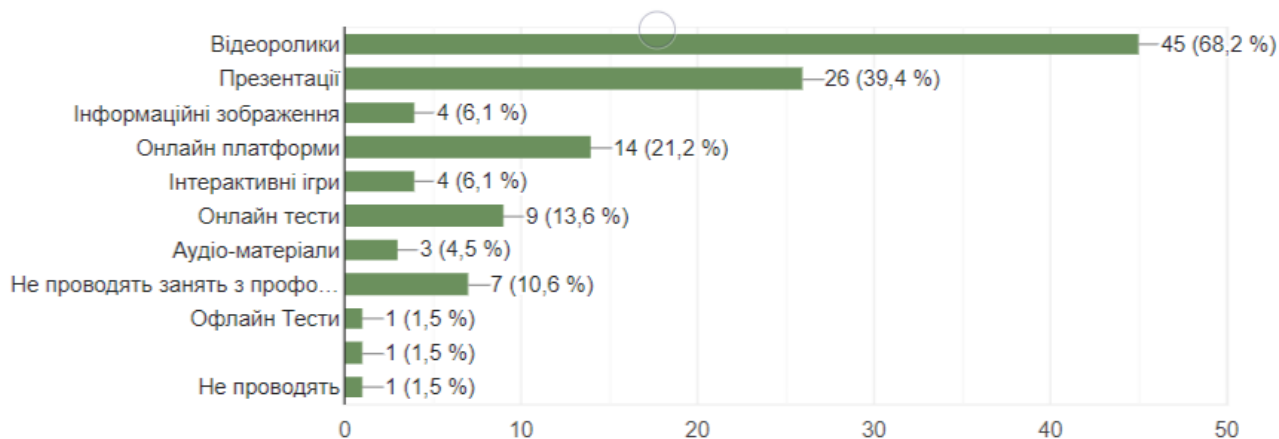


Рис.3.1.6. Результати використання засобів ІКТ при проведенні профорієнтаційних уроків класними керівниками, соціальними педагогами.

Для визначення ефективності проведених профорієнтаційних занять із старшокласниками, класним керівником або соціальним педагогом, ми поставили запитання: «В яку кількість балів ви б оцінили проведення профорієнтаційних уроків класним керівником/соціальним педагогом?» (де 5 це дуже ефективно, 0 не приносять жодної користі) та отримали відповідні результати, які відображено на Рис. 3.1.7. З 66 опитуваних старшокласників 30,3% оцінюють профорієнтаційні заняття в 3 бали, 22,7% в 4 бали, 10,6% в 5 балів, 10,6% в 1 бал та 9,1% в 0 балів.

Отже, можемо підсумувати, що проведення профорієнтаційних уроків має корисний ефект для більшості учнів старших класів, оскільки 63,6% опитаних оцінили їх як ефективні (4 або 5 балів). Проте, є також значна кількість старшокласників (19,7%), які вважають, що такі заняття не приносять

жодної користі (0 або 1 бал) і може бути пов'язано у незацікавленості учнів старших класів у професійному орієнтуванні, або з не достатньо цікавими чи інформативними програмами.

Також варто звернути увагу на те, що більшість старшокласників оцінили профорієнтаційні заняття на середні бали (3 або 4), що може свідчити необхідність покращення якості проведення освітніх заходів.

9. В яку кількість балів ви б оцінили проведення профорієнтаційних уроків класним керівником/соціальним педагогом? (де 5- це дуже ефективні, 0- не приносять жодної користі)

66

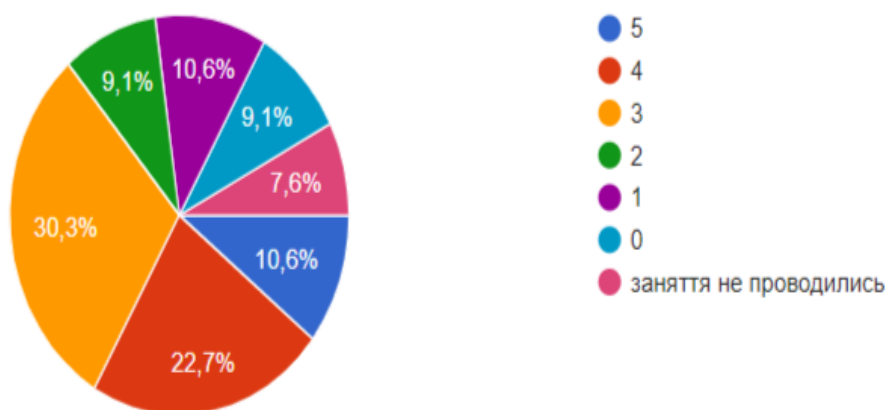


Рис.3.1.7. Оцінка проведення профорієнтаційних занять класним керівником/соціальним педагогом.

Для створення ефективного та корисного профорієнтаційного Telegram каналу, нами було поставлені старшокласникам наступні запитання: «Які онлайн сервіси, платформи Ви використовуєте для розваг, хоббі, відпочинку?» відповідно до результатів зображених на Рис. 3.1.8., де помітно, що старшокласники найактивніше використовують канали YouTube 83,3%, Tik-tok 77,3%, Instagram 72,7%, Telegram 66,7%, Web-браузери 19,7%, Viber 7.6%, та менше 2% інші платформи, що дозволяє нам ефективно підбирати матеріала

для інформаційного наповнення профорієнтаційного каналу, та Програми профорієнтаційних занять.

#### 10. Які онлайн сервіси, платформи Ви використовуєте для розваг, хоббі, відпочинку?

66

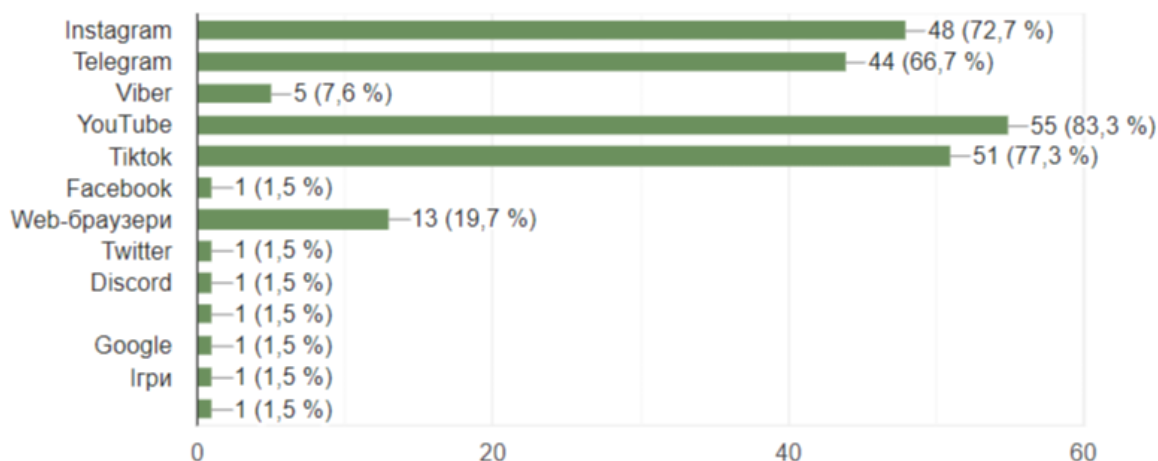


Рис.3.1.8. Результати використання онлайн сервісів, платформ для розваг, хоббі, відпочинку.

На запитання: «Якими програмами, онлайн сервісами Ви користуєтесь для саморозвитку?» відповідно до результатів зображених на Рис. 3.1.9., старшокласники обирали YouTube 66,7%, а також Telegram 60,6%, Tik-tok 53%, Web-браузери 47%, Instagram 31,8%, онлайн ігри для саморозвитку 6,1%, Viber 3%, та інші сервіси менше 2%.

11. Якими програмами, онлайн сервісами Ви користуєтесь для саморозвитку?

66

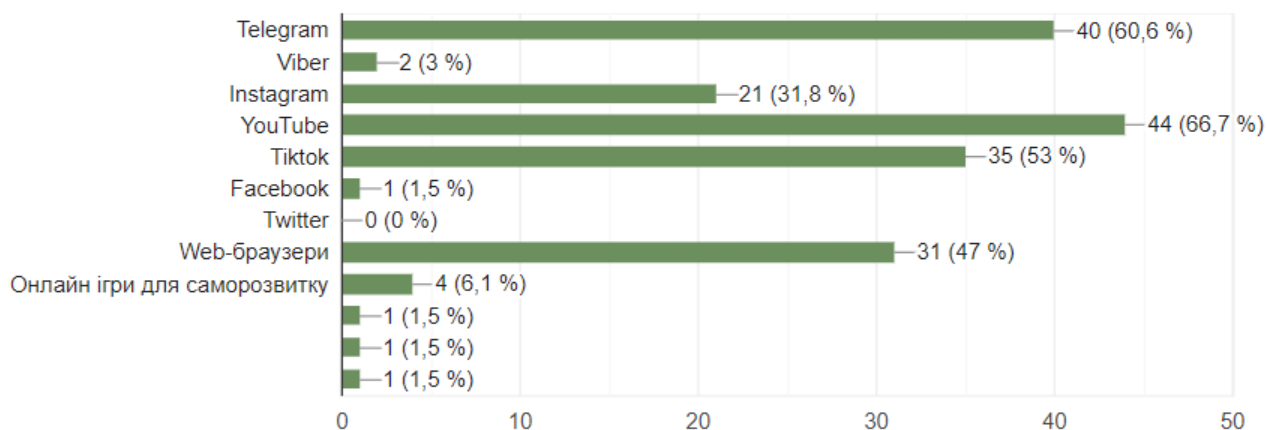


Рис.3.1.9. Результати визначення програм, онлайн сервісів для саморозвитку.

На запитання: «Які програми, онлайн сервіси на Вашу думку є найкращими для пошуку інформації?», відповідно до результатів зображених на Рис. 3.1.10., ми отримали наступні відповіді: Web-браузери 89,4%, Telegram 65,1%, YouTube 42,4%, також, Instagram 12,1%, Viber 1.5%, та інші сервіси менше 2%.

## 12. Які програми, онлайн сервіси на Вашу думку є найкращими для пошуку інформації?

66

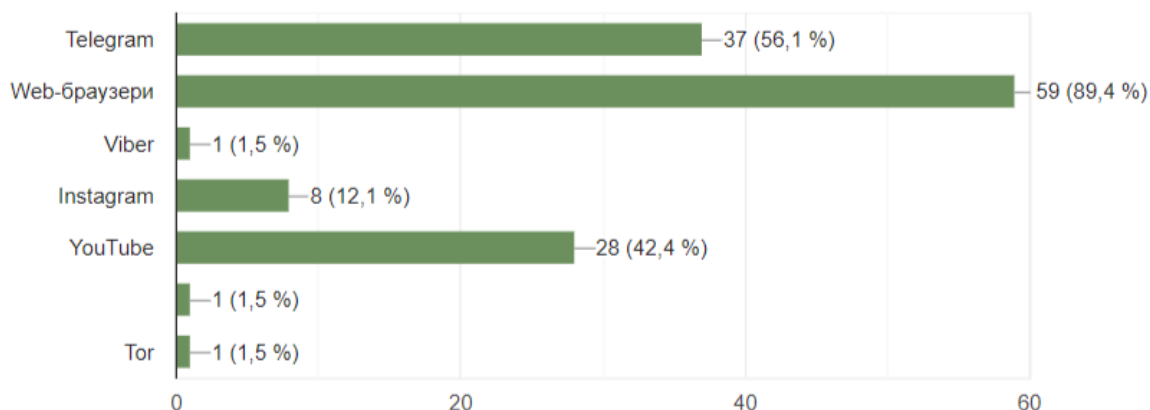


Рис.3.1.10. Результати визначення програм, онлайн сервісів для пошуку інформації.

При відповіді на запитання: «Які засоби ІКТ допомагають Вам найкраще засвоювати інформацію?» відповідно до результатів зображених на Рис. 3.1.11., відповіли 92,4% респондентів що відеоролики, 66,7% обрали короткі інформаційні пости у соціальних мережах, 40,9% обрали презентації, 30,3% інформаційні зображення, 19,7% вказали музику, 18,2% інтерактивні ігри, 16,7% обрали аудіо книги, і менше 3% обрали інші засоби ІКТ.

## 13. Які засоби ІКТ допомагають Вам найкраще засвоювати інформацію?

66

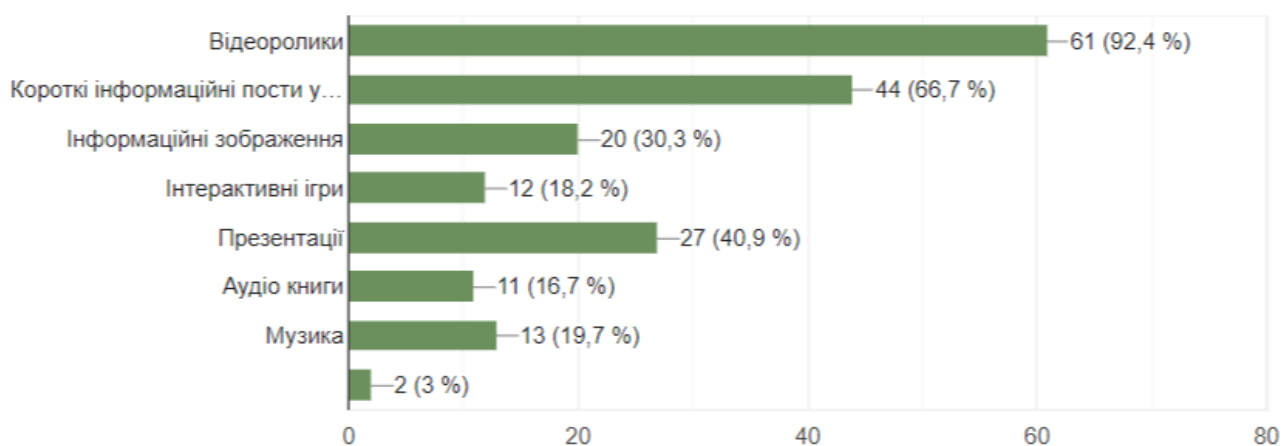


Рис.3.1.11. Результати використання допоміжних засобів ІКТ у засвоєнні інформації.

Для отримання результатів щодо способів подання інформації, було поставлене запитання: «За допомогою яких способів вам легше отримувати інформацію про світ професій?». Згідно з даними діаграми на Рис. 3.1.12., учні старших класів визначили, що найбільш легкий спосіб отримання інформації про світ професій - це відеоролики, що підтримали 72,2% опитаних. Наступні за популярністю способи отримання інформації про світ професій - це профорієнтаційні канали у соціальній мережі (62,5%) та цікаві тести для професійного самовизначення (54,5%). За цими способами слідує короткі інформаційні повідомлення (28,8%), заняття з профорієнтації (25,8%), виступи представників професій у закладі освіти (18,2%), інформаційні зображення (16,7%) та профорієнтаційні тренінги (4,5%), тільки 1,5% опитаних не цікавляться даною тематикою.

14. За допомогою яких способів вам легше отримувати інформацію про світ професій?

66

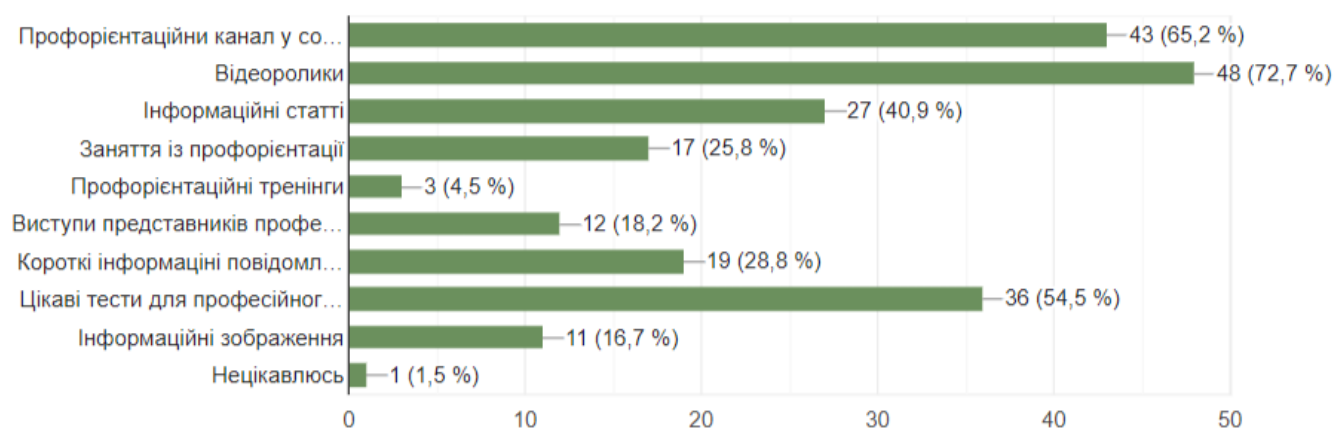


Рис.3.1.12. Результати застосування способів отримання інформації про світ професій.

Отже, можемо зробити висновки, що проведене нами опитування визначило значні прогалини в профорієнтаційній підготовці старшокласників закладів середньої освіти засобами ІКТ, тому для покращення обізнаності учнів старших класів у профорієнтаційних заходах, ми розробили Програму занять профорієнтаційної діяльності соціального педагога із використанням засобів ІКТ та профорієнтаційний Telegram канал CGA, які будуть враховувати виклики, потреби, тенденції учнівської молоді в профорієнтаційній підготовці сучасними інноваційними технічними засобами.

### **3.2. Програма занять профорієнтаційної діяльності соціального педагога із використанням засобів ІКТ.**

#### *Пояснювальна записка*

Опираючись на результати проведеного дослідження, ми розробили програму занять: «Профорієнтаційна діяльність соціального педагога із використанням засобів ІКТ (інформаційно-комунікаційні технології)».

*Мета програми* полягає у підвищенні рівня поінформованості соціальним педагогом учнів старших класів з питань профорієнтації, розширити знання про світ професій.

#### *Завдання програми:*

- обговорити зі старшокласниками важливість професійної діяльності в житті кожної особистості, ознайомити з основними поняттями;
- надати інформацію про навички, здібності, індивідуальні особливості характеру, які необхідно враховувати при виборі професії;
- подати інформацію про світ професії, його класифікацію;
- навчити старшокласників самостійно приймати рішення і передбачати наслідки власних дій за допомогою методу кейсів.

**Учасники програми:** учні 9-11 класів кількістю 66 осіб.

**Тривалість програми:** 5 занять, по одному для кожного класу.

**Тривалість заняття:** від 45 хвилин до 1 години 20 хвилин.

#### *Структура програми*

*1 заняття:* «Орієнтація учнів старших класів на застосування ІКТ під час вибору професії».

**Мета** - підвищити соціальним педагогом рівень поінформованості старшокласників з питань профорієнтації у закладах середньої освіти.

## Структура занять

№	Хід роботи	Мета	Тривалість	Обладнання
1	Вступне слово тренера	Інформування про мету тренінгу, аргументація актуальності тематики заняття	2 хвилини	-
2	Знайомство	Формування довірливих стосунків у групі старшокласників	3 хвилини	-
3	Анкетування щодо рівня професійного самовизначення учнів старших класів	Визначення рівня професійного самовизначення учнів	7 хвилин	Анкета, кулькові ручки.
4	Перегляд відеоролику, та його обговорення	Інформування старшокласників стосовно правильно вибору професії за допомогою відеоролику	10 хвилин	Проектор, ноутбук.
5	Тест Дж. Голланда на визначення професійного типу особистості	Самовизначення учнів у переважаючих професійних типах їх особистостей	10 хвилин	смартфони, доступ до інтернету, кулькові ручки та аркуші паперу.
6	Кейс	Практичне набуття уміння приймати	10 хвилин	Проектор, ноутбук, презентація,

		рішення щодо вибору професій		кулькові ручки, кольорові олівці та аркуші паперу.
7	Рефлексія	Підбиття підсумків заняття	3 хвилин	-

*2 заняття: «Формула успішного вибору»*

**Мета** - підвищити соціальним педагогом рівень поінформованості старшокласників про світ професій. Ознайомити з професіями, які користуються попитом на регіональному ринку праці. Сформувати позитивне ставлення до професій, реальний погляд на вибір професії з урахуванням їх бажань, можливостей та потреб ринку праці, виявити ставлення учнів до різних професій та за необхідності корегувати його, сформувати інтерес до професій, показати важливість кожної професії, разом зі старшокласниками сформувати формулу правильного вибору професії, розібрати типові помилки при виборі професії, провести діагностику схильності до професійної діяльності.

*Таблиця 3.2.2.*

*Структура занять*

№	Хід роботи	Мета	Тривалість	Обладнання
1	Вступне слово тренера	Інформування про мету тренінгу, аргументація актуальності тематики тренінгу для його 2учасників	2 хвилини	Презентація

2	Привітання «Най-най...»	Формування довірливих стосунків у групі, налаштування на роботу у групі	15 хвилин	Презентація
3	Вправа «Правила групи»	Нагадування правил групової роботи, налаштування на роботу за правилами	5 хвилин	Презентація
4	Вправа «Очікування»	Визначення мотивації до участі у занятті, налаштування на цілеспрямовану роботу, допомога учасникам визначитися з власними очікуваннями від тренінгу	10 хвилин	Презентація, плакат «Шлях до мети»
5	Гра-дискусія «Місто»	Активізація інтересу до вивчення професій, формування навичок самостійного аналізу професій	10 хвилин	Презентація
6	Вправа «Вдалий/невдалий вибір професії»	Інформування учасників про поняття, структуру, великий вибір у світі професій	10 хвилин	Презентація

7	Виведення алгоритму успішного вибору професії «хочу-можу-треба»	Активізація інтересу до вивчення професій, формування навичок самостійного аналізу професій	3 хвилини	Презентація
8	Діагностика професійної спрямованості за допомогою методики «ДДО» Є. Клімова	Визначення особистісних здібностей та зацікавленості певною професійною діяльністю	10 хвилин	Презентація, бланк методики
9	Вправа «Ким бути»	Визначення рівня знань і розумінь учасників про схильність до професій	10 хвилин	Презентація
10	Вправа «Рефлексія заняття»	Визначення цінності заняття для учнів, усвідомлення щодо вибору професії	5 хвилин	Презентація

*3 заняття: «На шляху до професії»..*

**Мета** - підвищити соціальним педагогом рівень поінформованості старшокласників про шляхи до професій, сформувати в учнів уявлення про реалії сучасного ринку праці регіону, ознайомити учнів із професійними напрямками та факторами, які впливають на вибір професії, проаналізувати проведену діагностику професійної спрямованості учнів та формулу вибору професії.

*Таблиця 3.2.3.*

*Структура занять*

	<b>Хід роботи</b>	<b>Мета</b>	<b>Тривалість</b>	<b>Обладнання</b>
1	Вступне слово тренера	Інформування про мету тренінгу, аргументація актуальності тематики тренінгу для його 2учасників	5 хвилин	Презентація
2	Вправа «Чи знаєш ти свою майбутню професію?»	Формування довірливих стосунків у групі, усвідомлення себе у виборі професії	20 хвилин	Презентація
3	Вправа «Правила групи»	Нагадування правил групової роботи, налаштування на роботу за правилами	5 хвилин	Презентація
4	Вправа «Очікування»	Визначення мотивації до участі у занятті, налаштування на цілеспрямовану роботу, допомога учасникам визначитися з власними очікуваннями від тренінгу	10 хвилин	Презентація, плакат «Шлях до мети»
5	Інформаційне повідомлення «Врахування факторів, які	Активізація інтересу до вивчення професій, формування навичок	15 хвилин	Презентація

	впливають на вибір професії»	самостійного аналізу професій		
6	Вправа «Пастки-капкани»	Підвищення рівня усвідомлення можливих перешкод (пасток) на шляху до професійних цілей і уявлення про шляхи подолання перешкод	20 хвилин	Презентація
7	Вправа «Рефлексія заняття»	Визначення цінності заняття для учнів, усвідомлення щодо вибору професії	5 хвилин	Презентація

*4 заняття: «Один день із життя у професії»*

**Мета** - підвищити рівень поінформованості соціальним педагогом старшокласників про професійне життя, сформувати уявлення про реалії трудового життя, сучасний ринок праці регіону, попит на професії у регіоні, тенденції в сфері зайнятості; ознайомити учнів із світом професій та факторами, які впливають на вибір професії; проаналізувати алгоритм планування вибору професії.

*Таблиця 3.2.4.*

*Структура занять*

<i>Структура заняття №</i>	<b>Хід роботи</b>	<b>Мета</b>	<b>Тривалість</b>	<b>Обладнання</b>
1	Вступне слово тренера	Інформування про мету тренінгу,	5 хвилин	Презентація

		аргументація актуальності тематики тренінгу для його 2учасників		
2	Вправа «Ланцюжок професії»	Формування довірливих стосунків у групі, усвідомлення себе у виборі професії	15 хвилин	Презентація
3	Вправа «Правила групи»	Нагадування правил групової роботи, налаштування на роботу за правилами	5 хвилин	Презентація
4	Вправа «Очікування»	Визначення мотивації до участі у занятті, налаштування на цілеспрямован у роботу, допомога	10 хвилин	Презентація, плакат «Шлях до мети»

		учасникам визначитися з власними очікуваннями від тренінгу		
5	Інформаційне повідомлення «Алгоритм планування вибору професії»	Активізація інтересу до вивчення професій	5 хвилин	Презентація
6	Профорієнтаційн а гра «Один день із життя»	Активізація інтересу до вивчення професій, формування навичок самостійного аналізу професій, підвищення рівня усвідомлення про типове та специфічне у професіях	15 хвилин	Презентація
7	Профорієнтаційн а гра «Зоряний час»	Сприяння усвідомлення основних особистісних	20 хвилин	

		цілей тієї чи іншої професійної діяльності для людини і співвіднесення цілей із своїми власними уявленнями про щастя		
8	Вправа «Професія»	Визначення цінності заняття для учнів, усвідомлення щодо вибору професії	5 хвилин	Презентація, м'яч

*5 заняття: «Палітра у професійному виборі»*

**Мета:** підвищити рівень поінформованості старшокласників про палітру різних видів професій, формувати в старшокласників уявлення про світ професій, формувати вміння співвідносити риси та інші особливості людини з нормами, ознаками, вимогами до професійної діяльності, допомагати у виборі професії.

*Таблиця 3.2.5.*

*Структура занять*

№	Хід роботи	Мета	Тривалість	Обладнання
1	Вступне слово тренера	Інформування про мету	5 хвилин	Презентація

		тренінгу, аргументація актуальності тематики тренінгу для його 2учасників		
2	Вправа «Асоціативний експеримент»	Формування довірливих стосунків у групі, усвідомлення себе у виборі професії, створення умов для кращого пізнання учасників один одного	10 хвилин	Презентація
3	Вправа «Правила групи»	Нагадування правил групової роботи, налаштування на роботу за правилами	5 хвилин	Презентація
4	Вправа «Очікування»	Визначення мотивації до участі у занятті, налаштування на цілеспрямовану	10 хвилин	Презентація, плакат «Шлях до мети»

		роботу, допомога учасникам визначитися з власними очікуваннями від тренінгу		
5	Мозковий штурм «Аргументи «за» і «проти»»	Активізація інтересу до робітничих професій, формування навичок самостійного аналізу професій	5 хвилин	Презентація
6	Інформаційне повідомлення	Інформування учасників про поняття, структуру, великий вибір у світі професій, визначення ролі робітничих професій	10 хвилин	Презентація
7	Вправа «Вгадай професію»	Ознайомлення учасників із схемою аналізу професій, формування	25 хвилин	Презентація, схема аналізу професій

		вміння співвідносити риси та особливості людини з нормами, ознаками, вимогами до професійної діяльності		
8	Вправа «Рефлексія заняття»	Визначення цінності заняття для учнів, усвідомлення щодо вибору професії	10 хвилин	Презентація

*Примітка.* Структура занять для учнів старших класів однакова, відрізняється лише змістове наповнення кейс завдань.

Після проходження занять програми із профорієнтаційної діяльності, соціальний педагог проводить повторне діагностичне обстеження за обраними методиками.

## ВИСНОВКИ ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ

Для визначення ефективності засобів ІКТ у профорієнтаційній діяльності соціального педагога було проведено дослідження серед учнів старших класів за авторською анкетой. Результати відповідей на перше запитання показали, що 69,1% старшокласників проводять у соціальних мережах більше 4 годин протягом дня, 17,6% 3-4 години, 7,4% 2-3 години і лише 1,5% не користуються і означає що соціальні мережі можуть бути цінним ресурсом у профорієнтаційній діяльності соціального педагога, оскільки дозволяють безперешкодно знаходити та передавати необхідну інформацію тощо.

Отже, соціальні мережі як один із засобів ІКТ можна ефективно використовувати у профорієнтаційній діяльності соціальним педагогом, при цьому 86,8% старшокласників відповіли, що найкращою соціальною мережею для спілкування є Telegram, 8,8% учнів, що Instagram, і лише 2,9% Viber. На основі отриманих результатів нами було розпочато створення профорієнтаційного Telegram каналу CGA.

Проведене дослідження виявило, що профорієнтаційні заняття із учнями старших класів проводились здебільшого лише декілька разів за період навчання – 57,6%, але такий показник є недостатнім для повноцінної та змістовної профорієнтаційної діяльності.

Великий відсоток учнів старших класів (10,6%) вказали відповідь «Жодного разу не проводили», що може свідчити про відсутність відповідної підготовки класних керівників або соціальних педагогів у профорієнтаційному напрямі.

Проведені профорієнтаційні заняття учні старших класів визначили таким чином - 30,3% оцінюють профорієнтаційні уроки в 3 бали, 22,7% в 4 бали, 10,6% в 5 балів, 10,6% в 1 бал та 9,1% в 0 балів.

Отже, можемо зробити висновок, що дане опитування визначило прогалини у професійній підготовці учнів старших класів соціальними педагогами засобами ІКТ.

На основі проведеного дослідження було розроблено Програму занять профорієнтаційної діяльності соціального педагога із використанням засобів ІКТ та Telegram канал CGA, який став ефективним інструментом для підвищення рівня професійного самовизначення старшокласників.

## ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів дослідження засвідчило досягнення мети, розв'язання поставлених завдань і дало змогу дійти таких науково-теоретичних висновків:

1. Проаналізували основні поняття: «інформаційно-комунікаційні технології», «професійне самовизначення», визначили, що інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) – це сукупність методів, засобів і прийомів, які використовуються для добору, опрацювання, зберігання, подання, передавання інформаційних даних, необхідних для підвищення ефективності різних видів діяльності.

У сучасній соціальній педагогіці «професійне самовизначення» формулюють як процес самопізнання та об'єктивної оцінки особистістю власних індивідуальних особливостей, схожість професійних якостей, здібностей і можливостей із вимогами, які висуває конкретна професійна діяльність, яка має на меті прийняття рішення щодо вибору майбутньої професійної діяльності.

2. Визначили методи застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій в профорієнтаційній діяльності соціального педагога, а саме, використання соціальних мереж, електронних платформ для онлайн-навчання, відео- та аудіо- матеріалів, а також інтерактивні засоби інформації, зокрема, соціальні мережі які активно залучають старшокласників до дискусій про професійний вибір, обговорення потенційних можливостей та обміну досвідом.

3. Створили Telegram канал CGA який змістовно складається із інформаційних блоків та визначили мету каналу; статті відомих осіб на тему «Як обрати свою професію? 5 порад від телеведучого Олександра Педана»; відеоролик на YouTube сервісі «Як знайти роботу своєї мрії, своє покликання, призначення?»; підбір тестів, які зможуть допомогти визначитись із напрямом професії; добірка акаунтів у TikTok з профорієнтаційного спрямування; топ 3

профорієнтаційні програми на YouTube, із корисною та актуальною інформацією; інформація та посилання на онлайн платформу із безкоштовною підготовкою до випускних іспитів; підбір Instagram акаунтів, які допомагають у професійному самовизначенні; стаття на тему: «5 основних помилок при виборі професії»; відеоролик на тему: «5 лайфхаків тайм-менеджменту. Як встигати жити?»; інформацій ресурс на тему: «Як обрати вищу освіту?»; оцінка ефективності Телеграм каналу CGA, для зворотного зв'язку яка допомагає у покращенні ефективності профорієнтаційній діяльності соціального педагога.

4. Розробили програму профорієнтаційної діяльності соціального педагога засобами інформаційно-комунікаційних технологій, мета якої полягає у підвищенні рівня поінформованості соціальним педагогом учнів старших класів з питань профорієнтації та розширення знань про світ професій.

Завдання програми профорієнтаційної діяльності - обговорити зі старшокласниками про важливість правильного вибору професії в житті кожної особистості, ознайомити з основними поняттями; надати інформацію про навички, здібності, індивідуальні особливості характеру, які необхідно враховувати при виборі професії; подати інформацію про світ професій та його класифікацію; навчити старшокласників самостійно приймати рішення і передбачати наслідки власних дій за допомогою методу кейсів. Учасниками програми є старшокласники 9-11 класів у кількості 66 осіб. Тривалість профорієнтаційної програми розрахована на 5 занять, по одному для кожного класу та розрахована від 45 хвилин до 1 години 20 хвилин часу.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдєєв. Л.Г. Професійна орієнтація: народження, становлення, розвиток / Л.Г. Авдєєв // Ринок праці та зайнятість населення. – 2010. – №2 – С.16-20.
2. Анісімов М.В. Теоретико-методологічні основи прогнозування моделей у професійно-технічних навчальних закладах: монографія / М.В. Анісімов. – Київ-Кіровоград: Поліграфічне підприємство «Поліум», 2011. – 464 с.
3. Вдовенко І.С. Професійне самовизначення учнів та їхнє профільне спрямування під час навчання в Щорському вищому професійному училищі лісового господарства / І.С. Вдовенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. - Вип. 51. - С. 46-51.
4. Голякова Н.А. Токарук Л.С. Вплив цифрових технологій на розвиток фахових компетентностей соціального педагога // Digital Transformations of Modernity: Proceedings of the Multidisciplinary International Scientific-Practical Conference (January 24, 2022. Coimbra, Portugal). Chernigiv: REICST, 2022. P. 82-83.
5. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 339 с.
6. Гончарова Н. О. Основи професійної орієнтації: [навчальний посібник] / Н. О. Гончарова; [за ред. В. Ф. Моргуна]. — К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. - С. 107-110.
7. Дітковська Л. Організаційно-педагогічні умови формування ІКТ компетентності майбутніх соціальних працівників // Вісник

Луганського нац. ун-ту імені Т.Шевченка. Серія: Пед науки. – 2013. – № 21 (280), листопад. – С. 36-44.

8. Доротюк В.І. Соціально-професійна орієнтація учнів в умовах профільного навчання: монографія / В.І. Доротюк, М.І. Піддячий, Ф.Г. Левченко, В.В. Рогоза, М.В. Васьківський, О.Г. Доротюк. - К.: Педагогічна думка, 2015. – 338 с.

9. Закон України «Про авторське право та суміжні права від 20.03.2023 № 2974-IX *База даних «Законодавство України»* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>

10. Закон України «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України» від 22.05.2018 *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>

11. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» від 15.03.2022 р. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр#Text>

12. Закон України «Про освіту» від 16.07.2019 р., № 38-39 *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

13. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 15.12.2021 № 42, *База даних «Законодавство України»* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>

14. Закону України «Про захист персональних даних» від 27.10.2022 № 34 *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>

15. Зулунова Г.В. Профорієнтаційна робота у школі / Г.В. Зулунова // Навчальна школа. – 2011. – № 5. – С. 31-34.

16. Коваленко В.В. Формування соціальної компетентності молодших школярів засобами інформаційно-

комунікаційних технологій: посібник / за наук. ред. проф. М. П. Лещенко. Київ, 2017. 192 с.

17. Корсун Г.О. Професійне самовизначення старокласників як проблема теорії та методики виховання в роботах вітчизняних та зарубіжних вчених / Г.О. Корсун // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць. – 2007. – № 2(20). – Ч. 1. – С. 120–123.

18. Л. Морін // // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. - 2016. - Вип. 20 (2). - С. 21-32.

19. Мацегора А.В. Профорієнтація як напрям діяльності соціального педагога загальноосвітнього навчального закладу / А.В. Мацегора, Л.М. Степченко // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер. : Психолого-педагогічні науки. - 2012. - № 6. - С. 67-70.

20. Мирошник Б.В. Профорієнтаційна діяльність соціального педагога у закладах середньої освіти / Б.В. Мирошник // Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми реформування системи виховання та освіти України». Частина 1. 24-25 квітня 2020 року. - Львів, 2020. - С. 40-43.

21. Мирошник Б.В. Теоретичні аспекти проблеми професійної орієнтації та професійного самовизначення старшокласників / Б.В. Мирошник // Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук». 31 січня - 1 лютого 2020 року. - Київ, 2020. - С. 98-101.

22. Мирошник Б.В. Теоретично-методологічні аспекти соціально-педагогічних умов забезпечення активної участі старшокласників у профорієнтаційних рішеннях / Б.В. Мирошник // Партнерство роботодавця та закладу вищої освіти: підготовка конкурентоспроможного фахівця у галузі соціальної роботи: Збірник тез

(28 жовтня 2020 року, Київ) / за ред. О.В. Чуйко. – Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. – С. 47-51.

23. Морін О.Л. Теоретичні основи дослідження проблеми професійного самовизначення учнівської молоді / О.Л. Морін // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. - 2016. - Вип. 20 (2). - С. 21-32.

24. Музика О.О., Токарук Л.С. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у профорієнтаційній діяльності соціального педагога: міжнародний досвід. Проблеми особистості в сучасній науці: результати та перспективи дослідження, 20-21 квітня 2023 р.: Матеріали XXV Міжнародної конференції молодих науковців / За ред. І.В.Данилюка, С.Ю.Пащенко. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2023. С.183-185.

25. Наказ Міністерства освіти України «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України» від 22.05.2018 № 509 База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#top>

26. Некраш Л.М. Вибір професії: як діяти, щоб не помилитися / Л.М. Некраш, М.В. Стрільник. – К. : Шкільний світ, 2011. – 126 с.

27. НУШ «Методичні рекомендації з професійної орієнтації учнів загальноосвітніх навчальних закладів»/[Електроний ресурс]/2022р./ Режим доступу: <https://nus.org.ua/news/profesijna-orientatsiya-uchniv-metodychni-rekomendatsiyi-dlya-vchyteliv/>

28. Омельченко С. О., Тернопільська В. І., Чернуха Н. М., Співак Я. О., Токарук Л.С., Васильєва-Халатникова М. О., Бакуліна О. С., Костенко Д. В., Рут'ян Л. І. Соціальна робота: реалії та виклики часу. Навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 219 с.

29. Остапчук Н. Виникнення і розвиток професійної орієнтації як науково обгрунтованої системи (історико-генезисний аспект) / Н.

Остапчук // Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. - Випуск 3. - 2013. - С. 137-142.

30. Пильтяй О.М. Становлення та розвиток професійної орієнтації особистості: світовий контекст [Електронний ресурс] / О. Пильтяй. – URL: [http://inb.dnsgb.com.ua/2012-2/12\\_piltyay.pdf](http://inb.dnsgb.com.ua/2012-2/12_piltyay.pdf).

31. Підгайна В.М. Проблеми професійного самовизначення сучасних учнів старшої школи [Електронний ресурс] / В.М. Підгайна, О.Г. Видра // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. - 2013. - Вип. 108.2. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP\\_2013\\_2\\_108\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_2_108_12)

32. Постанова Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні»: від 15 травня 2013 р. № 386-р *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p#Text>

33. Професійна орієнтація: підручник для студентів / Є.В. Сгорова, О.М. Ігнатович, В.В. Кобченко, Н.І. Литвинова, І.Б. Марченко, О.Л. Мерзлякова, В.В. Синявський, Г.П. Татаурова-Осика, А.М. Шевенко; за ред. О.М. Ігнатович. - Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. - 240 с.

34. Руденко Є.В. Методики професійної психодіагностики / Є.В. Руденко. – К.: Шк. світ, 2011. – 128 с.

35. Синякова В.Б. Професійне самовизначення особистості [Електронний ресурс] / В.Б. Синякова // Мала академія наук учнівської молоді. URL: [http://www.kyivobl.man.gov.ua/zakhody/Poradi\\_psihologa/PROFESIJNE\\_SAMOVIZNACHENNJA\\_OSOBISTOSTI/](http://www.kyivobl.man.gov.ua/zakhody/Poradi_psihologa/PROFESIJNE_SAMOVIZNACHENNJA_OSOBISTOSTI/)

36. Сучасні теорія і практика соціальної реабілітації: монографія (за ред.О.В. Чуйко) / О.В. Чуйко, А.В. Кунцевська, О.М. Тохтамиш та ін. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2021. - 336.

37. Тименко М.М. Професійна орієнтація та кар'єрне навчання учнів у середніх навчальних закладах Англії: дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / М.М. Тименко. - К., 2017. - 221 с.
38. Токарук Л.С. Організаційна діяльність соціального педагога в місцевих громадах західної України. Перспективи розвитку соціальної педагогіки в Україні / за ред. О.В. Чуйко. – Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2018. – С.94-100.
39. Токарук Л.С., Музика О.О. Аспекти емпіричного дослідження засобів ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога. Теоретико-практичні аспекти розвитку науки, освіти та суспільства: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Рівне (28 квітня 2023 р.). Рівне: ЦФЕНД, 2023.С.108-110.
40. ЮНІСЕФ «Кібербулінг – що це та як це зупинити?»/[Електроний ресурс]/2022р./ Режим доступу: <https://www.unicef.org/ukraine/cyberbullying>
41. Янцур М.С. Практикум з професійної орієнтації і методики профорієнтаційної роботи: навчальний посібник / М.С. Янцур. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 216 с.
42. Agulla E.G., Rúa E.A., Castro J.L.A., Jiménez D.G., Rifón L.A. 11th IEEE International Symposium on Multimedia. (2009). Multimodal biometrics-based student attendance measurement in learning management systems; pp. 699–704.
43. Anderson J. ICT transforming education: A regional guide / Jonathan Anderson. – UNESCO, 2010. – 130 p.
44. Barnes A., La Gro N., Watts A. G. (2010). Developing E-Guidance Competences: The Outcomes of a Two-year European Project to Transform the Professional Development of Career Guidance Practitioner. *Career Research and Development: The NICEC Journal*, 25, 26–32.

45. Betts K., Lewis M., Dressler A., Svensson L. (2009). Optimizing Learning Simulation to Support a Quinary Career Development Model. *Asia-Pacific Journal of Cooperative Education*, 10(2), 99–119.
46. Bimrose, J. (2015). Using Information and Communication Technologies for Career Development: A Review of the Literature / J. Bimrose, L. Barnes-Farrell. // *Journal of Vocational Behavior*. №86, P. 139–155.
47. Boer, P.M. (2001). *Career counselling over the Internet*. New Jersey, USA: Lawrence Erlbaum Associates. Elearningeuropa (2012). *Glossary Elearningeuropa.info Transforming education through technology*. Retrieved November, 5, 2012 from <http://www.elearningeuropa.info/en/glossary>
48. Crites, J. O. (1981). *Career counseling: Models, methods, and materials*. New York: McGraw-Hill.
49. Holloway, T. (2015). The impact of e-learning on student engagement. *Proceedings of the European Conference on e-Learning*, P. 276-283.
50. Kettunen, J. (2021). Career experts' conceptions of innovation in career development. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*. <https://doi.org/10.1007/s10775-021-09509-9>
51. Lim, C. P. (2007). Effective integration of ICT in Singapore schools: Pedagogical and policy implications, *Education Technology Research Development*, vol. 55, pp.83-116.
52. Sampson, J. (2009). Translating career theory to practice: the risk of unintentional social injustice. / Sampson, J. // *Jyvaskyla, Finland*. №3, P. 120–132.
53. SOCIAL NETWORKING [Электронный ресурс] // THE UNIVERSITY of NORTH CAROLINA at CHAPEL HILL. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://cws.web.unc.edu/about/>.

54. Tokaruk L.S., Vasylieva-Khalatnykova M.O., Muzyka O.O. (2020). Modern conditions for soft skills formation among students of socio-economic professions. Scientific Collection «InterConf», (60): Umeå, Sweden: Mondial, 2021. P. 105-115. <https://doi.org/10.51582/interconf.7-8.06.2021.012>.

## ДОДАТКИ

*Додаток А.*

**Анкета на визначення найпопулярніших засобів ІКТ в середовищі старшокласників.**

**1. В якому класі Ви навчаєтесь?**

- 9
- 10
- 11

**2. Вкажіть вашу стать**

- Жіноча
- Чоловіча

**3. Скільки часу Ви проводите у соціальних мережах протягом дня?**

- Менше години
- 1-2 години
- 2-3 години
- 3-4 години
- Більше 4 годин
- Не користуюсь соціальними мережами

**4. Яку із прелічених соц.мереж Ви вважаєте найкращою для спілкування?**

- Telegram
- Instagram
- Viber
- Twitter
- Gmail
- Messenger
- Signal
- Не користуюсь соц.мережами
- Інше:

**5. Які платформи, онлайн сервіси Ви використовуєте у навчанні?**

- Google classroom
- MOODLE
- HUMAN ШКОЛА
- Microsoft Teams

- Zoom
- Skype
- Viber
- Telegram
- Facebook
- Instagram
- Gmail
- Web-браузери
- Інше:

**6. Які онлайн сервіси, платформи Ви використовуєте для отримання та засвоєння інформації з профорієнтації?**

- Web-браузери
- Viber
- Telegram
- Instagram
- Facebook
- Twitter
- YouTube
- Tiktok
- Інше:

**7. Як часто ваш класний керівник/соціальний педагог проводять для вас профорієнтаційні уроки?**

- Кожного тижня
- Раз на місяць
- Раз на семестер
- Раз на рік
- Декілька разів за період навчання
- Лише один-два рази за період навчання
- Жодного разу не не проводили
- Інше:

**8. Які засоби ІКТ використовували класний керівник/соціальний педагог при проведенні профорієнтаційних уроків?**

- Відеоролики
- Презентації
- Інформаційні зображення
- Онлайн платформи

- Інтерактивні ігри
- Онлайн тести
- Аудіо-матеріали
- Не проводять занять з профорієнтації
- Інше:

**9. В яку кількість балів ви б оцінили проведення профорієнтаційних уроків класним керівником/соціальним педагогом? (де 5- це дуже ефективні, 0- не приносять жодної користі)**

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1
- 0
- заняття не проводились

**10. Які онлайн сервіси, платформи Ви використовуєте для розваг, хоббі, відпочинку?**

- Instagram
- Telegram
- Viber
- YouTube
- Tiktok
- Facebook
- Web-браузери
- Twitter
- Інше:

**11. Якими програмами, онлайн сервісами Ви користуєтесь для саморозвитку?**

- Telegram
- Viber
- Instagram
- YouTube
- Tiktok
- Facebook
- Twitter
- Web-браузери
- Онлайн ігри для саморозвитку
- Інше:

**12. Які програми, онлайн сервіси на Вашу думку є найкращими для пошуку інформації?**

- Telegram
- Web-браузери
- Viber
- Instagram
- YouTube
- Інше:

**13. Які засоби ІКТ допомагають Вам найкраще засвоювати інформацію?**

- Відеоролики
- Короткі інформаційні пости у соц.мережах
- Інформаційні зображення
- Інтерактивні ігри
- Презентації
- Аудіо книги
- Музика
- Інше:

**14. За допомогою яких способів вам легше отримувати інформацію про світ професій?**

- Профорієнтаційни канал у соц.мережі
- Відеоролики
- Інформаційні статті
- Заняття із профорієнтації
- Профорієнтаційні тренінги
- Виступи представників професій у школі
- Короткі інформаційні повідомлення
- Цікаві тести для професійного самовизначення
- Інформаційні зображення
- Інше:

**Анкета на визначення рівня професійного самовизначення за авторством Б. Мирошник.**

Вік:

Стать:

Клас:

**1. Чи визначилися Ви з майбутньою професією?**

- ні
- не зовсім
- так

**2. Чи визначилися з навчальним закладом, де будете здобувати цю професію?**

- ні
- не зовсім
- так

**3. Чи проаналізували ви Ваше бажання щодо вибору саме тієї професії?**

- ні
- не зовсім
- так

**4. Чи проаналізували Ви ваші здібності, можливості щодо вибору обраної професії?**

- ні
- не зовсім
- так

**5. Чи проаналізували Ви потреби ринку праці щодо обраної професії?**

- ні
- не зовсім
- так

**6. Чи задоволені Ви власним вибором професії?**

- ні
- не зовсім
- так

**7. Уявіть себе на обраній професії через 10 років, чи будете Ви задоволені власною роботою?**

- ні
- не зовсім

- так

Обробка даних: за кожен відповідь «ні» - нараховується 1 бал, відповідь «не зовсім» - 2 бали і відповідь «так» - три бали. Бали додаються і визначається рівень професійного самовизначення, де:

- 7 - 11 балів - низький рівень професійного самовизначення;
- 12 - 16 балів - середній рівень професійного самовизначення;
- 17 - 21 балів - високий рівень професійного самовизначення.

**Тест Дж. Голланда для визначення професійних типів особистості.**

**Інструкція методики:** Необхідно з кожної пари 84 професій вибрати тільки одну, яка Вас найбільше приваблює(а чи б). Вибір необхідно зробити з кожної пари. На вибір рішення витрачайте не більше 15 сек.

На виконання завдання Вам дається 10-20 хвилин.

<b>А</b>	<b>Б</b>
1. Інженер-технолог	конструктор
2. в'язальник	санітарний лікар
3. кулінар	користувач ЕОМ
4. фотограф	директор магазину
5. кресляр	дизайнер
6. філософ	психіатр
7. вчений-хімік	бухгалтер
8. редактор журналу	комівояжер
9. лінгвіст	перекладач худ. літ.
10. педіатр	статист
11. завуч з виховної роботи	спеціаліст з маркетингу
12. спортивний лікар	фейлетоніст
13. нотаріус	постачальник
14. бухгалтер на комп'ютері	артист естради
15. політичний діяч	письменник
16. садівник	метеоролог
17. водій автобуса	медсестра
18. інженер-електрик	секретар - друкарка
19. маляр	художник по металу
20. біолог	головний лікар

21. телеоператор	режисер
22. гідролог	податковий інспектор
23. зоолог	головний зоотехнік
24. математик	архітектор
25. соціальний працівник	обліковець
26. вчитель	завідділом держустанови
27. вихователь	композитор
28. коректор	модельєр
29. економіст	реklamний агент
30. завідувач господарством	диригент
31. радіоінженер	працівник науки
32. наладчик	монтажник
33. агроном	керівник агрофірми
34. закрійник	мистецтвознавець
35. археолог	експерт з товарів
36. працівник музею	адвокат
37. вчений	актор
38. логопед	стенографіст
39. лікар	дипломат
40. головний бухгалтер	директор
41. поет	психолог
42. працівник архіву	менеджер

**Обробка результатів:** підрахуйте бали за кожним типом особистості.

Максимум балів за всіма типами має складати 14.

Соціальний 2б 6б 10а 11а 12а 17б 20б 25а 26а 27а 36б 38а

Реалістичний 1а 2а 3а 4а 5а 16а 17а 18а 19а 21а 31а 32а 33а 34а

Інтелектуальний 1б 6а 7а 8а 9а 16б 20а 22а 23а 24а 31б 35а 36а 37а

39а 41б

Конвенціональний 3б 7б 10б 13а 14а 18б 22б 25б 29а 28а 32б 38б 40а 42а

Діловий 4б 8б 11б 13б 15а 23б 26б 29б 30а 33б 35б 39б 40б 42б

Артистичний 5б 9б 12б 14б 15б 19б 21б 24б 27б 28б 30б 34б 37б 41а

### **Інтерпретація результатів:**

**Реалістичний тип** - переважно чоловічий, несоціальний, емоційно стабільний, орієнтований на сьогоднішній день. Його представники займаються конкретними об'єктами та їх практичним використанням. Віддають перевагу професіям, які вимагають моторних навичок, спритності, конкретності: механік, електрик, інженер, агроном, садівник, токарь, водій, будівельник тощо. Характерними є переважно невербальні інтелектуальні здібності. Психомоторні навички переважають над математичними та мовними здібностями.

**Інтелектуальний тип** - орієнтований на розумову працю, несоціальний, аналітичний, раціональний, незалежний, оригінальний, Переважають теоретичні, частково практичні здібності. Роздумам про проблему надає більшу перевагу у порівнянні з заняттями по реалізації пов'язаних з нею рішень. Подобається вирішувати завдання за допомогою абстрактного мислення. Інтелектуал, надає перевагу науковим професіям: ботанік, астроном, фізик, математик тощо. Володіє високорозвиненими як гуманітарними, так і математичними здібностями.

**Соціальний тип** - ставить таку мету і завдання, які дозволяють йому встановлювати тісний контакт із навколишнім середовищем. Має комунікативні вміння й потребує соціальних контактів. Рисами його характеру є комунікабельність (здатність до спілкування), бажання повчати й виховувати, гуманність, жіночність. Перевагу надає навчанню й лікуванню, в основному - це лікарі, вчителі, психологи. Намагається триматися осторонь від інтелектуальних проблем. Активний, залежний, йому притаманна пристосованість. Проблеми вирішує, спираючись в основному на емоції,

почуття та вміння спілкуватися, має хороші гуманітарні, але відносно слабкі математичні здібності.

**Конвенціональний тип** - надає перевагу структурованій діяльності. З оточуючого середовища обирає мету, завдання й цінності, які формуються із звичаїв і обумовлені станом суспільства. У відповідності до цього його підхід до проблем має стереотипний, практичний і конкретний характер. Спонтанність і оригінальність йому не притаманні. Певним чином йому притаманні ригідність, консервативність і залежність. Надає перевагу професіям, які пов'язані з канцелярією та розрахунками: машинопис, бухгалтерія, економіка. Він уміє добре спілкуватися і має хороші моторні навички. Водночас це слабкий організатор і керівник. Його рішення залежить від людей, які його оточують.

**Діловий тип** - обирає мету і завдання, які дозволяють йому виявити енергію, оптимізм, імпульсивність, потяг до пригод. Надає перевагу «чоловічим», керівним ролям, у яких він може задовольнити свої потреби у домінантності й визнанні. Це - керівник, директор, репортер, дипломат, журналіст. Не подобаються заняття, пов'язані з ручною працею, а також ті, що вимагають посидючості, великої концентрації уваги й інтелектуальних зусиль. Надає перевагу вербальним завданням, які пов'язані з керівним статусом і владою. Агресивний, діловий. Його загальні та інтелектуальні здібності посередні, до певної міри вищими є вербальні здібності.

**Артистичний тип** - ухиляється від чітко структурованих проблем та видів діяльності, які пов'язані з великою фізичною силою. У спілкуванні з оточуючими спирається на свої безпосередні відчуття, емоції, інтуїцію та увагу. Йому притаманна гнучкість, незалежність рішень. Це асоціальний, оригінальний тип з рисами жіночності. Надає перевагу заняттям творчого характеру: музиці, літературі, живопису, фотографіям тощо.

*Результати за тестом Дж. Голланда щодо визначення професійних типів особистості старшокласників.*

Професійний тип	Відсоток учнів
Реалістичний	7.5%
Інтелектуальний	4,5%
Соціальний	1.5%
Конвенційний	6%
Підприємницький	63,6%
Артистичний	10,6%



Рис.3.2. Результати за тестом Дж. Голланда для визначення професійних типів особистості.

Аналізуючи типи особистості старшокласників, можемо зазначити, що найбільший відсоток опитуваних належить до *Підприємницького типу* (63,6%), який характеризується вибором задач, цілей та цінностей, що підтримують ентузіазм, енергію, імпульсивність, домінантність та любов до пригод. Із підприємницьким типом пов'язані керівні чоловічі ролі, які задовольняють потребу у визнанні та домінуванні, успішно проявляє себе в

широкій сфері діяльності, але не схильний до справ, які пов'язані з ручною роботою, посидючістю, концентрацією уваги та інтелектуальними зусиллями. Представники підприємницького типу найбільше захоплюються вербальними задачами, пов'язаними з владою, керівництвом та високим статусом, їм підходять професії, такі як журналіст, менеджер, директор, телерепортер та завідувач. Найвищі результати досягаються в спорті, бізнесі та управлінні.

Наступним за популярністю є *Артистичний тип* (10,6%), який характеризується ухилом від структурованих проблем і фізично важких дій, але водночас використовує власні емоції, уяву та інтуїцію, взаємодіє із оточуючим світом. Особистість даного типу має складні погляди на життя, незалежність рішень, гнучкість, оригінальність та не соціальність. Типові професії для представників артистичного типу включають музиканта, диригента, художника, актора, журналіста, дизайнера та скульптора.

*Реалістичний тип* (7,5%) визначається як несоціальний, чоловічий, орієнтований на теперішнє, емоційно стабільний. Особистість цього типу займається конкретними речами і їх практичним застосуванням: машинами, інструментами, тваринами та різними речами. Така особистість надає перевагу діяльності, яка потребує моторних здібностей, конкретності, спритності. Для даного професійного типу характерним є невербальні інтелектуальні здібності, переважання психомоторних навичок над математичними та мовними. Представники реалістичного типу надають перевагу таким професіям як будівельник, інженер, механік, електрик, агроном, садівник, токарь, будівельник та інші.

*Конвенційний тип* (6%) характеризується тим, що йому більше до душі структурована та організована діяльність, він віддає перевагу роботі, що впливає зі звичаїв та традицій соціуму, і дотримується загальноприйнятих цінностей. Конвенційний тип має схильність до стереотипів і практичного підходу вирішення проблем, але не проявляє особливої оригінальності та творчості, розвинені навички спілкування та моторики, але може мати обмежені вербальні здібності, не здатний на високий рівень керівництва та

організації, оскільки зазвичай покладається на оточуючих людей для прийняття рішень. Представники конвенційного типу віддають перевагу професіям, пов'язаним з фінансами та обліком, таким як бухгалтер, касир, статист, економіст, ревізор, а також роботі, що потребує дотримання загальноприйнятих процедур, наприклад, комірник або працівник банку.

Наступний *інтелектуальний професійний тип* (4.5%) характеризується орієнтацією на розумову працю та відрізняється оригінальністю, незалежністю, аналітичністю та раціональністю. Даний тип керується переважно теоретичними цінностями і, в певній мірі, практичними, але надає перевагу роздумам над проблемами більше, ніж їх вирішенню, та зацікавлений у завданнях, що вимагають абстрактного мислення. У нього досить розвинені вербальні та невербальні здібності. Представники інтелектуального професійного типу володіють здібностями до наукових професій, таких як математика, фізика, астрономія.

Найменш розповсюджений для даної вибірки є *соціальний тип* (1.5%). Соціальний тип характеризується тим, що він ставить перед собою завдання та цілі, які сприяють побудові близьких взаємин з навколишнім світом, має розвинені соціальні здібності та потребу у соціальних контактах. Даний тип є соціальним, бажає допомагати та навчати інших, проявляє гуманність та жіночність, уникає інтелектуальних проблем, але завжди залишається активним та здатним пристосуватися до нових ситуацій. Соціальний тип розв'язує проблеми, спираючись на вміння спілкування, емоції та почуття, має розвинені вербальні здібності, але невербальні здібності можуть бути менш розвиненими. Представники соціального типу частіше вибирають професії, пов'язані зі спілкуванням та допомогою іншим, такі як психолог, вчитель, лікар.

Отже, ми бачимо, що у старшокласників виявляється тенденція до переважання підприємницького типу і найменше до соціального. При обговоренні кожного із типів, які притаманні для учнів старших класів, більшість погоджувалось із отриманими результатами, проте використовуючи

метод спостереження, нами було виявлено, що деякі старшокласники мають сумніви та невпевненість щодо отриманих результатів.

**Опитувальник для визначення ефективності застосування Telegram каналу CGA.**

**В якому класі Ви навчаєтесь?**

- 9
- 10
- 11

**Вкажіть Вашу стать.**

- Жіноча
- Чоловіча

**1. Як часто Ви переглядаєте інформацію в профорієнтаційному телеграм каналі CGA?**

- Кожен день
- Декілька разів на тиждень
- Раз в місяць
- Один раз за весь час
- Ніколи не переглядали

**2. Оцініть на скільки корисною для Вас є інформація у телеграм каналі CGA? (Де 5- дуже корисна, 0-взагалі не корисна)**

- 5
- 4
- 3
- 2
- 1
- 0

**3. Чи допоміг Вам профорієнтаційному телеграм канал CGA у виборі Вашої майбутньої професії?**

- Так
- Ні
- Важко сказати

**4. Оберіть який із способів висвітлення інформації у телеграм каналі CGA Вам подобається найбільше.**

- Відео-ролики на YouTube
- Інформаційні статті
- Тести
- Короткі відео на Tiktok
- Instagram пости
- Короткі інформаційні пости

- Посилання на освітні платформи
- Інше:

**5. Оцініть профорієнтаційний телеграм канал CGA за критеріями по п'яти бальній шкалі. (Де 0 дуже погано, 5-дуже добре)**

Інформативність	0	1	2	3	4	5
Змістовне наповнення						
Актуальність						
Креативність						

**6. Чи змінилися Ваші плани щодо майбутньої кар'єри після того, як Ви почали відвідувати профорієнтаційний телеграм канал CGA?**

- Так, змінилися значно
- Так, трохи змінилися
- Ні, не змінилися

**7. Чи задоволені Ви якістю контенту на профорієнтаційному телеграм каналі CGA?**

- Так, дуже задоволений
- Так, задоволений
- Не дуже задоволений
- Не задоволений

**8. Яка Ваша загальна оцінка профорієнтаційного телеграм каналу CGA?**

- Відмінно
- Добре
- Задовільно
- Погано
- Дуже погано

**9. Чи порекомендували б Ви профорієнтаційний телеграм канал CGA своїм друзям та знайомим?**

- Так
- Можливо
- Ні

**10. Яка є ймовірність, що Ви продовжите відвідувати телеграм канал CGA в майбутньому?**

- Висока
- Середня
- Низька
- Інше:

**Програма Telegram каналу CGA та результати емпіричного дослідження щодо використання засобів ІКТ у професійній діяльності соціального педагога.**

*На Telegram каналі CGA було висвітлено наступні інформаційні блоки:*

- Коротка інформація про мету каналу;
- Стаття від відомої людини на тему «Як обрати свою професію? 5 порад від телеведучого Олександра Педана»;
- Відеоролик на YouTube на тему «Інструкція. Як знайти роботу своєї мрії, своє покликання, призначення?»;
- Підбір тестів, які зможуть допомогти визначитись із напрямом професії;
- Добірка акантів у TikTok профорієнтаційного спрямування;
- Топ 3 профорієнтаційні YouTube, із корисною та актуальною інформацією;
- Інформація та посилання на онлайн платформу із безкоштовною підготовкою до випускних іспитів;
- Підбірка Instagram акантів, які допомагають професійному самовизначенні;
- Стаття на тему: «5 основних помилок при виборі професії»;
- Відеоролик на тему: «5 лайфхаків тайм-менеджменту. Як встигати жити?»;
- Інформацій ресурс на тему: «Як обрати вищу освіту?»;
- Оцінка ефективності Телеграм каналу CGA, для зворотного зв'язку.

Після активного ведення Telegram каналу CGA нами було розроблено та проведено опитування для оцінки ефективності розміщених інформаційних ресурсів. В опитуванні прийняли участь 50 учнів старших класів із

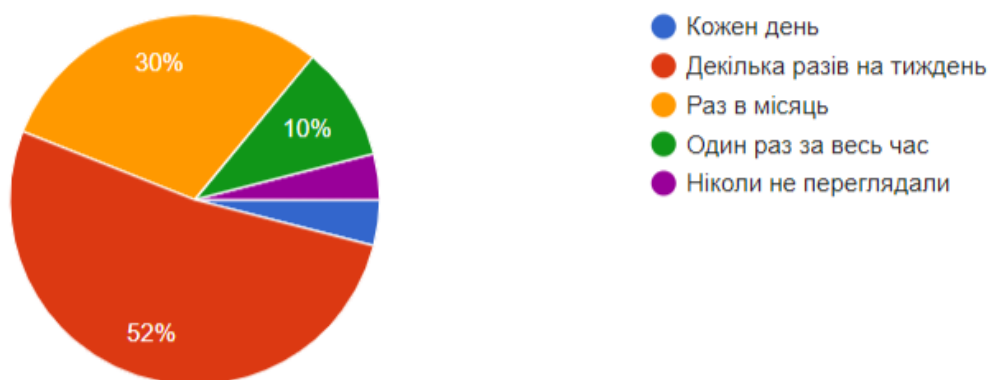
експериментальної групи, де 23 учні 9-тих класів, 15 учнів 10-го класу, 12 учнів 11-го класу, з них 48% опитуваних чоловічої статі та 52% жіночої.

*Опитування показало наступні результати.*

На запитання: «Як часто Ви переглядаєте інформацію в профорієнтаційному телеграм каналі CGA?», Рис. 3.12), 52% учнів обрали відповідь – декілька разів на тиждень, 30% раз в місяць, 10% один раз за весь час, 4% кожен день, 4% учнів ніколи не переглядали інформацію у Телеграм каналі CGA. Можемо припустити, що динаміка відвідування телеграм каналу досить позитивна.

1. Як часто Ви переглядаєте інформацію в профорієнтаційному телеграм каналі CGA?

50



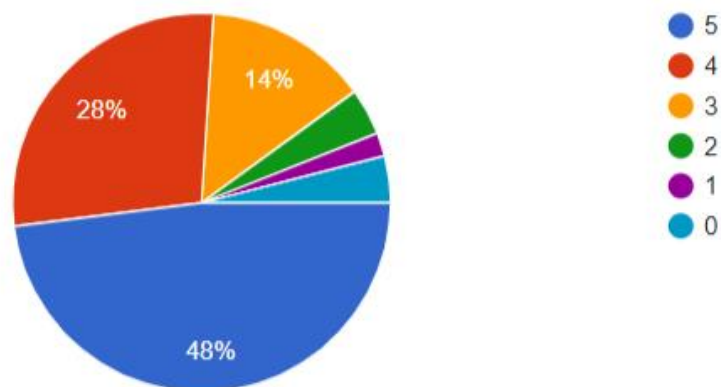
*Рис.3.12. Результати перегляду інформації в профорієнтаційному Telegram каналі CGA.*

Аналізуючи відповіді на запитання: «Оцініть на скільки корисною для Вас є інформація у Телеграм каналі CGA?» ( 5% дуже корисна, 0% взагалі не корисна), Рис. 3.13 висвітлив результати: 48% респондентів оцінюють інформацію на Телеграм каналі CGA, як дуже корисну тобто на 5 балів, 28% - як корисну на 4 бали, 14% оцінюють у 3 бали, 4% поставили оцінку 2, 1% - оцінку 1 тобто вважають канал не є корисним, і лише 4% респондентів оцінили канал у 0 балів, тобто взагалі не корисним.

Отже, можемо стверджувати, що інформаційна складова Телеграм каналі CGA несе у більшій мірі корисний контент для учнів старших класів.

2. Оцініть на скільки корисною для Вас є інформація у телеграм каналі CGA? (Де 5- дуже корисна, 0-взагалі не корисна)

50

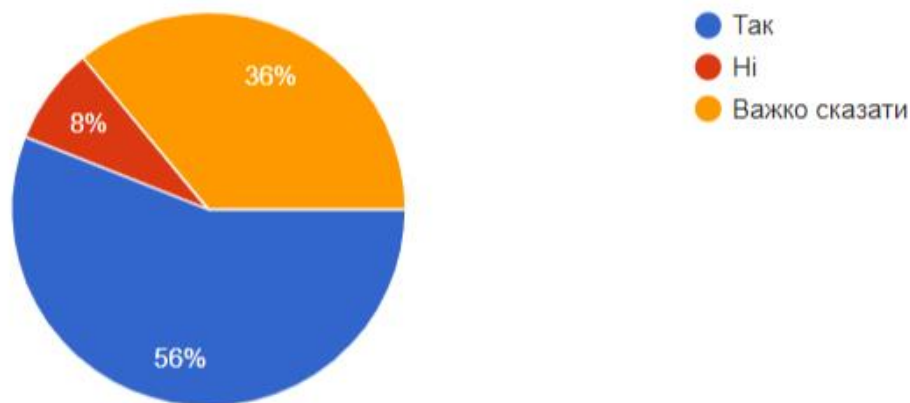


*Рис.3.13. Результати визначення корисності інформації на Telegram каналі CGA.*

При відповіді на запитання: «Чи допоміг Вам Телеграм канал CGA у виборі Вашої майбутньої професії?», на Рис 3.14 зазначено, що 56% старшокласників обрали відповідь так, 36% було важко сказати, і лише для 8% вказали відповідь ні. Припускаємо, що Телеграм канал CGA може ефективно допомагати учням старших класів при виборі майбутньої професії.

### 3. Чи допоміг Вам профорієнтаційному телеграм канал CGA у виборі Вашої майбутньої професії?

50



*Рис.3.14 Результати вибору майбутньої професії на Telegram каналі CGA.*

Відповідаючи на наступне запитання: «Оберіть який із способів висвітлення інформації у Телеграм каналі CGA Вам подобається найбільше» (Рис. 3.15), із запропонованих відповідей найчастіше старшокласники обирали відповідь тести 92%, другим по популярності способом висвітлення інформації учні обрали відео-ролики на YouTube 74%, короткі відео на Tiktok 70%, інформаційні статті отримали 42% прихильників, Instagram пости та короткі інформаційні пости набрали по 34%, і 14% отримали посилання на освітні платформи.

Отже, можемо зробити припущення, що найкращим способом для отримання та запам'ятовування профорієнтаційної інформації можна отримати за допомогою YouTube і Tiktok ресурсам, тому необхідно використовувати даний спосіб ІКТ у подальшій профорієнтаційній діяльності соціального педагога.

4. Оберіть який із способів висвітлення інформації у телеграм каналі CGA Вам подобається найбільше.

50

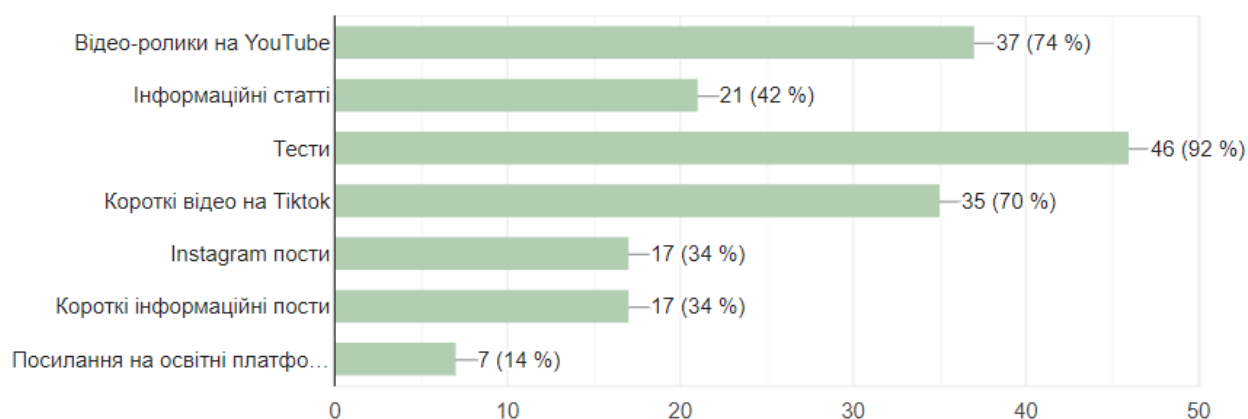


Рис.3.15 Результати визначення способів висвітлення інформації у Telegram каналі CGA.

Запитання: «Оцініть профорієнтаційний Телеграм канал CGA за критеріями по п'яти бальній шкалі. ( 0 дуже погано, 5 дуже добре)» на Рис 3.16 продемонстровано визначену закономірність:

Критерій інформативність - 24 учня оцінили в 5 балів тобто дуже добре, 16 в 4 бали, відповідно 5 учнів оцінили у 3 бали, 4 оцінили у 2 бали і один у 0 балів тобто погано.

Критерій змістовне наповнення – 27 учнів оцінили дуже добре, на 5 балів, 13 – оцінили як добре, на 4 бали, 6 учнів поставили оцінку в 3 бали, 3 учня оцінили в 3 бали, та один у 0 балів.

Критерій актуальність – 27 учнями було оцінено на 5, 13 поставили 4 бали, 6 учнів оцінили на 3, оцінку 2 обрали 3 учня, та один оцінив у 0 балів.

Критерій креативність – 20 респондентів обрало оцінку 5, 17 оцінило на 4, 8 респондентів поставило оцінку 3, в два бали було оцінено креативність 2 учнями, та двоє респондентів поставило 1 та 0 відповідно.

Отже, можемо зробити припущення що всі чотири критерій оцінки Telegram каналу CGA мають позитивну динамік та оцінюються старшокласниками, здебільшого у високі бали.

5. Оцініть профорієнтаційний телеграм канал CGA за критеріями по п'яти бальній шкалі.

(Де 0 дуже погано, 5-дуже добре)

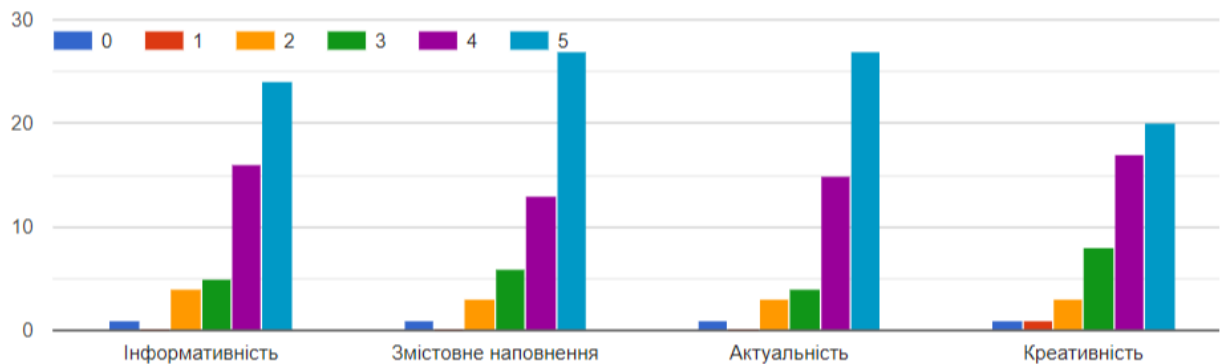
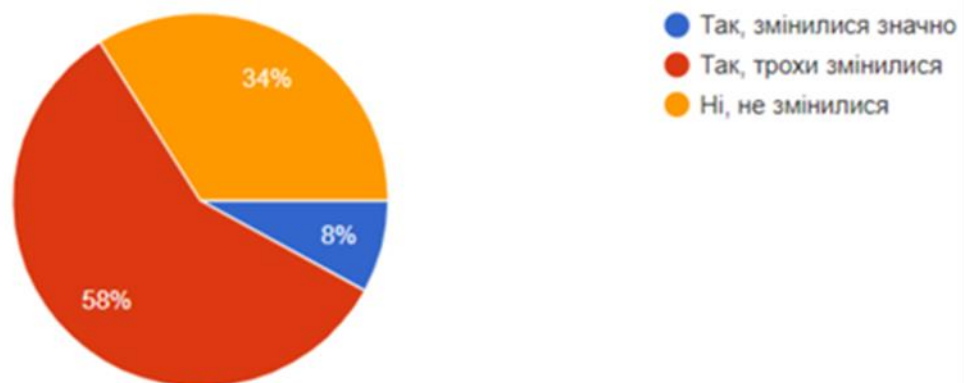


Рис.3.16 Результати оцінки профорієнтації Telegram каналу CGA за критеріями по п'ятибальній шкалі.

Відповідаючи на запитання: «Чи змінилися Ваші плани щодо майбутньої кар'єри після того, як Ви почали відвідувати профорієнтаційний телеграм канал CGA?», Рис 3.1 де 58% опитуваних обрали відповідь «Так, трохи змінилися», 34% не змінили своїх планів щодо майбутньої кар'єри, 8% опитуваних обрали «Так, змінилися значно», може вказувати що контент Telegram каналу CGA впливає на думку аудиторії, але все ж таки більш спрямований на висвітлення допоміжної та направляючої інформації.

6. Чи змінилися Ваші плани щодо майбутньої кар'єри після того, як Ви почали відвідувати профорієнтаційний телеграм канал CGA?

50

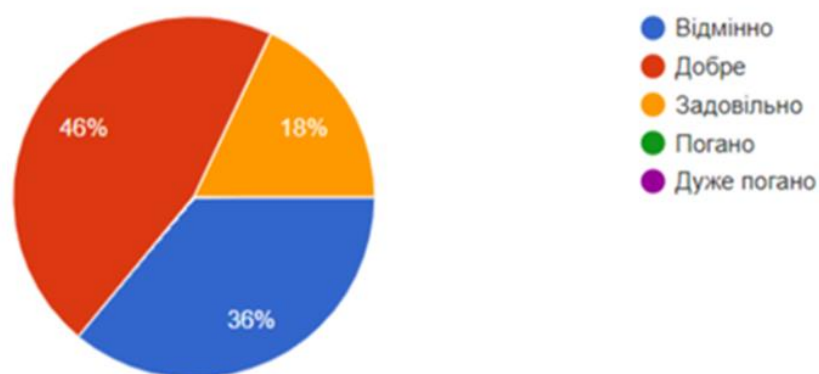


*Рис.3.17. Результати якості контенту на профорієнтаційному Telegram каналі CGA.*

Відповідаючи на запитанні «Яка Ваша загальна оцінка профорієнтаційного телеграм каналу CGA?» Рис. 3.18, 46% учнів обрали варіант – «Добре», 36% обрали оцінку «Відмінно» 18% - оцінили канал на «Задовільно», жоден респондент не обрав оцінки «Погано» та «Дуже погано». Це говорить про те, що в загальному учні задоволені каналам CGA.

#### 8. Яка Ваша загальна оцінка профорієнтаційного телеграм каналу CGA?

50



*Рис.3.18 Результати опитування оцінки ефективності telegram каналу CGA*

Аналізуючи відповіді на запитання «Яка є ймовірність, що Ви продовжите відвідувати телеграм канал CGA в майбутньому?» Рис. 3.19, ми отримали 56% - що припадає на варіант «висока» ймовірність, 38% - «середня» ймовірність відвідування каналу та лише 6% «низька». Можемо зробити припущення, що контент каналу відповідає вимогам учнів, та у змозі зацікавити їх для подальшого відслідковування, це в свою чергу, вказує на те, що учні отримують результати від опрацьованої інформації.

Отже, опитування, проведене на профорієнтаційному Телеграм каналі CGA, дозволило оцінити його ефективність серед 50 старшокласників різних класів та статі. Результати опитування показали, що динаміка відвідування Телеграм каналу є досить позитивною, а інформаційна складова містить більше корисного контенту для випускників.

Якість контенту на Telegram каналі відповідає потребам сучасних старшокласників, які задоволені каналом CGA і рекомендували б їх іншим. Результати опитування свідчать про те, що профорієнтаційний Телеграм канал CGA успішно допомагає старшокласникам у виборі професії і повинен й надалі використовуватися як ефективний метод у подальшій профорієнтаційній діяльності соціальних педагогів.

10. Яка є ймовірність, що Ви продовжите відвідувати телеграм канал CGA в майбутньому?

50

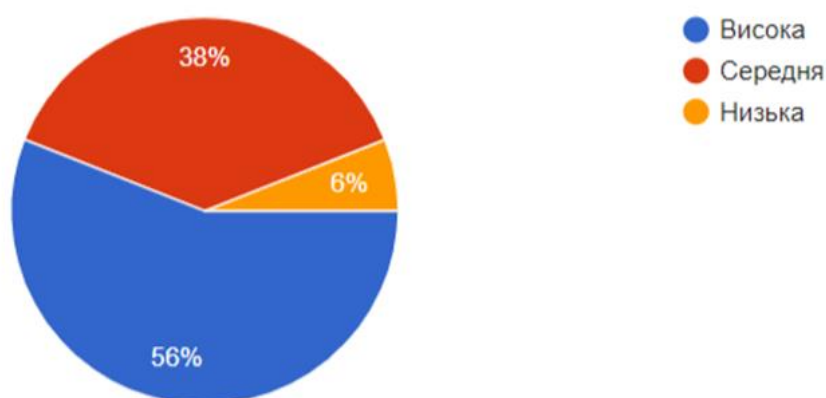


Рис.3.19 Результати відвідування Telegram каналу CGA.

## АНОТАЦІЯ

**Музика Олена Олександрівна «Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в профорієнтаційній діяльності соціального педагога» : Магістерська робота: (231 – «Соціальна робота») / «Київський Національний Університет імені Тараса Шевченка». Кафедра соціальної реабілітації та соціальної педагогіки;**

**Науковий керівник: Кандидат педагогічних наук, доцент Токарук Людмила Степанівна**

**Анотація:** В зв'язку із воєнними діями на території України, ринок праці та освітніх послуг перебуває в стані часткової рецесії, що зумовлює продовження активного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес профорієнтації учнівської молоді. Проблема профорієнтації стає все більш актуальною та важливою, адже сучасний професійний світ потребує кваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців соціально-педагогічної сфери.

**Мета дослідження:** визначення засобів інформаційно-комунікаційних технологій в профорієнтаційній діяльності соціального педагога .

**Об'єкт дослідження:** профорієнтаційна діяльності соціального педагога.

**Предмет дослідження:** сучасні засоби інформаційно-комунікаційні технології в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.

**Методологічну основу дослідження становлять:** критичний аналіз теоретичних джерел наукової літератури, діагностичні методи (анкета на визначення рівня професійного самовизначення, анкета на визначення найпопулярніших засобів ІКТ серед учнів старших класів, тест Дж. Голланда для визначення професійних типів особистості, опитування для оцінки ефективності telegram каналу CGA), методи первинного (частотний аналіз, середнє значення) та вторинного аналізу, математично-статистичний аналіз результатів дослідження.

У магістерській роботі представлено дослідження застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в профорієнтаційній діяльності соціального педагога. Сформульовано теоретичні та методологічні основи застосування ІКТ в профорієнтаційній діяльності соціального педагога.

Для визначення ефективності засобів ІКТ у профорієнтаційній діяльності соціального педагога було проведено дослідження серед учнів старших класів за авторською анкетною. Було виявлено, що соціальні мережі, як один із засобів ІКТ, можна ефективно використовувати у профорієнтаційній діяльності. На основі результатів дослідження було створено та апробовано профорієнтаційний telegram канал CGA та розроблено програму занять з профорієнтаційної діяльності із використанням засобів ІКТ.

Результати оцінки ефективності профорієнтаційного telegram каналу CGA та програми занять з профорієнтаційної діяльності із використанням засобів ІКТ, продемонстрували високі показники. Дійшли висновку, що telegram канал CGA в поєднанні із програмою занять є ефективним інструментом для підвищення рівня професійного самовизначення старшокласників.

**Основні результати дослідження пройшли апробацію.** Основні положення дослідження було висвітлено на XXV Міжнародній конференції молодих науковців «Проблеми особистості в сучасній науці: результати та перспективи дослідження» (м. Київ 2023), Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретико-практичні аспекти розвитку науки, освіти та суспільства» (м. Рівне 2023).

**Ключові слова:** інформаційно-комунікаційні технології, профорієнтація, профорієнтаційна діяльність, засоби ІКТ, соціальні мережі, професійне самовизначення, telegram канал.

**ANNOTATION:**

**Muzyka Olena O. "Application of information and communication technologies in career guidance activities of a social pedagogue": Master's Thesis: (231 - "Social Work") / Taras Shevchenko National University of Kyiv. Department of Social Rehabilitation and Social Pedagogy;**

**Supervisor:** Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Tokaruk Liudmyla S.

**Annotation:** Due to the ongoing military actions in Ukraine, the labor market and educational services are experiencing a partial recession, which necessitates the continued active implementation of information and communication technologies (ICT) in the vocational guidance process for students. The issue of vocational guidance is becoming increasingly relevant and important, as the modern professional world requires qualified and competitive professionals in the socio-pedagogical field. The relevance and socio-pedagogical significance of the outlined problem, insufficient level of its research, and the need for comprehensive scientific study have led to the selection of the topic: "Application of information and communication technologies in the vocational guidance activities of social pedagogues."

**Purpose of research:** to determine the means of information and communication technologies in the career guidance activities of a social pedagogue.

**Object of research:** career guidance activities of a social pedagogue.

**Subject of the research:** modern means of information and communication technologies in the career guidance activities of a social pedagogue.

**The methodological basis of the research is:** a critical analysis of theoretical sources of scientific literature, diagnostic methods (questionnaire to determine the level of professional self-determination, questionnaire to determine the most popular ICT tools among high school students, J. Holland's test to determine professional personality types, survey to assess the effectiveness of the CGA telegram channel), methods of primary (frequency analysis, average) and secondary analysis, mathematical and statistical analysis of the study results.

The master's thesis presents a study of the use of information and communication technologies in the career guidance activities of a social educator. The theoretical and methodological foundations of the use of information and communication technologies in the career guidance activities of a social educator are formulated.

To determine the effectiveness of ICT tools in the career guidance activities of a social educator, a study was conducted among high school students using the author's questionnaire. It was found that social networks, as one of the ICT tools, can be effectively used in career guidance activities. Based on the results of the study, a career guidance telegram channel CGA was created and tested, and a program of classes on career guidance using ICT tools was developed.

The results of the evaluation of the effectiveness of the CGA career guidance telegram channel and the program of career guidance classes using ICT tools showed high results. It was concluded that the CGA telegram channel in combination with the training program is an effective tool for increasing the level of professional self-determination of high school students.

**The main results of the study have been tested.** The main provisions of the study were highlighted at the XXV International Conference of Young Scientists "Problems of Personality in Modern Science: Results and Prospects of Research" (Kyiv 2023), International Scientific and Practical Conference "Theoretical and Practical Aspects of the Development of Science, Education and Society" (Rivne 2023).

**Keywords:** information and communication technologies, career guidance, career guidance activities, ICT tools, social networks, professional self-determination, telegram channel.